Onderzoek teambevoegdheid 10-14-onderwijs

Tweede tussenmeting 2021-2022

In opdracht van:
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Project:
2020.065

Publicatienummer:
2020.065-2239

Datum:
Utrecht, 15 november 2022

Auteurs:
Dialogic innovatie & interactie
Oberon Onderzoek en Advies

Inhoudsopgave

1 Introductie 5
1.1 Aanleiding 5
1.2 Doelstelling en onderzoeksvragen 5
1.3 Aanpak onderzoek 6
1.4 Doelstelling van metingen 7
1.5 Aanpak metingen 7
1.6 Leeswijzer 8

Deel 1: Nulmeting initiatieven startjaar 2021 9

2 Opzet initiatieven 10
2.1 Profilering 10-14-onderwijs 10
2.2 Organisatorische invulling 10
2.3 Samenstelling van het team 11
2.4 Onderwijskundige invulling 13
2.5 Verantwoording 14

3 Totstandkoming en verwachtingen 15
3.1 Redenen voor gebruik van teambevoegdheid bij 10-14-onderwijs 15
3.2 Effect op opzetten 10-14-initiatief (alleen voor nieuwe initiatieven) 15
3.3 Verwachtingen ten aanzien van deelname aan het experiment 16
3.4 Beoogde kwaliteitswaarborg 16
3.5 Werkwijze na beëindiging experiment 18

Deel 2: Tussenmeting initiatieven startjaar 2021 20

4 Samenwerking in het team 21
4.1 Aanstellingsomvang leraren 21
4.2 Taakverdeling 23
4.3 Waarborgen onderwijskwaliteit 26

5 Effecten teambevoegdheid 31
5.1 Lost teambevoegdheid de geconstateerde knelpunten op? 31
5.2 Tevredenheid met samenwerking 31
5.3 Opbrengsten van het werken in een team met teambevoegdheid 32
5.4 Knelpunten en randvoorwaarden werken met teambevoegdheid 35

6 Conclusies 39

7 Eindmeting 41

Bijlage 1. Omschrijving initiatieven 43

Bijlage 2. Overzicht interviewrespondenten 49

Bijlage 3. Achtergrondgegevens enquête 51

Auteurs: Tessel Blom, Jasper Ott, Tessa Groot Beumer en Roos Jansen (Dialogic); Rianne Exalto, Suzanne Gerritsen en Ton Klein (Oberon).

Citeren als: Dialogic, Oberon (2022). *Onderzoek teambevoegdheid 10-14-onderwijs. Tweede tussenmeting*. Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Den Haag.

1 Introductie

1.1 Aanleiding

In het regeerakkoord 'Vertrouwen in de toekomst' is aangekondigd dat er meer experimentele ruimte komt voor vormen van samenwerking tussen het primair onderwijs (hierna: po) en voortgezet onderwijs (hierna: vo), zogenaamde 10-14-scholen. Het doel van 10-14-onderwijs is een geleidelijke overgang van po naar vo. De precieze invulling van het 10-14-onderwijs verschilt per initiatief. Gemeenschappelijke deler van de verschillende initiatieven is sterke samenwerking tussen po- en vo-scholen, waarbij leraren van beide scholen gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor het onderwijs aan deze leerlingen.

Uit monitoring van Oberon van de eerste twaalf 10-14-initiatieven bleek dat voor deze scholen de regels voor bevoegdheden en inzetbaarheid van leraren één van de voornaamste knelpunten is bij het organiseren van het onderwijs. Vanaf schooljaar 2020-2021 start OCW daarom met het *experiment teambevoegdheid voor 10-14-onderwijs*. Scholen komen hiervoor in aanmerking als zij 10-14-onderwijs aanbieden en een aanvraag doen voor teambevoegdheid.

Teambevoegdheid houdt in dat het team dat 10-14-onderwijs geeft gezamenlijk de benodigde bevoegdheden bezit, zonder dat dit hoeft te gelden voor elke individuele leraar. Binnen het team vullen de leraren en hun bevoegdheden elkaar aan. Leraren dragen binnen het team verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van dat deel van het onderwijs van het 10-14-onderwijs waarvoor zij beschikken over een bevoegdheid. Dit betekent in de praktijk dat leraren zelf niet meer bevoegd hoeven te zijn voor het onderwijs dat ze verzorgen omdat ze zich mogen beroepen op de expertise van andere leraren met bevoegdheid binnen het team. Dit vergt een andere arbeidsverdeling om de onderwijskwaliteit te blijven waarborgen.

Het experiment teambevoegdheid betreft een tijdelijke oplossing voor het geconstateerde knelpunt.[1] De uitkomsten van het experiment kunnen mogelijk input geven voor toekomstig beleid rondom het bevoegdhedenstelsel. Het ministerie van OCW heeft daarom behoefte aan inzicht in de effecten van het experiment en heeft Dialogic en Oberon gevraagd onderzoek hiernaar uit te voeren. Het beoogde resultaat van het experiment teambevoegdheid is als volgt: "Scholen die een 10-14-initiatief starten of uitvoeren ervaren minder knelpunten rond de inzet van hun personeel met betrekking tot bevoegdheid, terwijl de onderwijskwaliteit goed blijft. "

1.2 Doelstelling en onderzoeksvragen

Het onderzoek heeft tot doelstelling de werking van het experiment in kaart te brengen. Het gaat er dus om of het experiment ertoe leidt dat er minder knelpunten worden ervaren rondom de inzet van personeel met betrekking tot bevoegdheid en of de onderwijskwaliteit daarbij goed blijft.

Hierbij richten de onderzoekers zich op drie aspecten van de werking, te weten:

- De **totstandkoming** en **verwachtingen**,
- Het **resultaat** en **doelbereik**,

[1] Kamerbrief minister Slob van 4 juli 2019 (31 293, nr. 473)

- De **effecten** van het experiment.

Op basis van de bevindingen worden **aanbevelingen** gedaan met betrekking tot toekomstige wet- en regelgeving.

Het onderzoek bestaat uit meerdere meetmomenten. De volgende onderzoeksvragen dienen uiteindelijk te worden beantwoord:

Totstandkoming en verwachtingen

1. Waarom besluiten initiatieven om gebruik te maken van deze teambevoegdheid bij 10-14-onderwijs?
2. In hoeverre zijn initiatieven door de mogelijkheid van het invoeren van de teambevoegdheid eerder geneigd om een 10-14-initiatief op te zetten (alleen voor nieuwe initiatieven)?
3. Hoe waarborgen initiatieven de kwaliteit van het gegeven onderwijs binnen de teambevoegdheid?
4. Welke verwachtingen hebben de initiatieven ten aanzien van deelname aan het experiment?
5. Hoe ziet de invulling van de teambevoegdheid er praktisch uit?

Resultaten en doelbereik

6. Hoe evalueren de leraren het werken in het team (individueel en gezamenlijk)?
7. Hoe verloopt de invulling van de teambevoegdheid (organisatorisch, praktisch)?
8. Wat zijn de resultaten van de samenwerking volgens betrokken leraren en schoolleiders?

Doeltreffendheid

9. In hoeverre ervaren de initiatieven die een 10-14-initiatief willen starten (nieuwe initiatieven) of al uitvoeren (oude initiatieven) minder knelpunten rond de inzet van hun personeel met betrekking tot bevoegdheid?
10. Wat is het effect van het experiment teambevoegdheid op de organisatorische en onderwijskundige inrichting van 10-14-onderwijs?
11. Wat is het effect van het experiment teambevoegdheid op de samenwerking tussen de verschillende leraren?
12. Wat is het effect van het experiment teambevoegdheid op de onderwijskwaliteit van het 10-14-onderwijs bij deelnemende initiatieven?
13. Wat zijn de randvoorwaarden die nodig zijn om positieve effecten te verkrijgen?

Aanbevelingen

14. Welke aanbevelingen zijn er ten aanzien van de doeltreffendheid (wegnemen van knelpunten rondom bevoegdheden in het 10-14-onderwijs) van de teambevoegdheid?
15. Wat zijn de aanbevelingen ten aanzien van het wijzigen van de wet- en regelgeving met betrekking tot bevoegdheden?

1.3 Aanpak onderzoek

In dit onderzoek combineren Dialogic en Oberon een diepte- en een breedte-aanpak.

- De **diepte-aanpak** houdt in dat maximaal zestien initiatieven door de tijd worden gevolgd. Dit jaar zijn vier initiatieven die zich hebben aangemeld voor het experiment in schooljaar 2021/22 meegenomen. Deze initiatieven nemen deel aan een nulmeting, tussenmeting en eindmeting. We analyseren de projectplannen, waarin

elk van de initiatieven beschrijft hoe het sectoroverstijgend team wordt vormgegeven, en interviewen of enquêteren schoolleiding, schoolbestuur, leraren, leerlingen en ouders.
- Daarnaast is er een minder intensieve **breedte-aanpak**, waarmee overige initiatieven die deelnemen aan het experiment worden gevolgd d.m.v. een vragenlijst onder leraren en analyse van projectplannen. Dat zijn er dit jaar vier.

Het onderzoek wordt afgesloten met een workshop met vertegenwoordigers van de initiatieven; deze dient om de bevindingen te valideren en input te leveren ten behoeve van de aanbevelingen.

Het onderzoek kent een looptijd van ruim drie jaar. De uitkomsten van het onderzoek staan vastgelegd in een eindrapport dat naar verwachting eind 2023 wordt opgeleverd. Tussentijds worden driemaal deelresultaten gepubliceerd, namelijk:

1. Een nulmeting (in januari 2021)[2]
2. Eerste voorgangsrapportage (september 2021)[3]
3. Tweede voortgangsrapportage (september 2022, *dit rapport*).
4. Een eindrapportage (oktober 2023).

1.4 Doelstelling van metingen

In schooljaar 2021-2022 zijn acht initiatieven door OCW toegelaten tot het experiment.

Onderliggend rapport betreft de tweede voortgangsrapportage en geeft de eerste resultaten van de nulmeting onder alle acht initiatieven en de verdiepende tussenmeting van vier van deze acht initiatieven. De nulmeting is een inventarisatie van de huidige situatie en de beoogde doelstellingen en resultaten waarbij de resultaten worden meegenomen als uitgangspunt voor verder onderzoek. In de nulmeting geven we een antwoord op de eerste vijf onderzoeksvragen over totstandkoming en verwachtingen van deelnemende initiatieven.

De tussenmeting richt zich op de eerste resultaten en het doelbereik en de eerste inzichten wat betreft de doeltreffendheid van het experiment (onderzoeksvragen 6 t/m 13).

1.5 Aanpak metingen

De uitkomsten van deze meting zijn gebaseerd op:

- **Deskresearch**: analyse van projectplannen van *alle* initiatieven uit startjaar 2021.
- **Interviews**: kennismakingsgesprekken met primair betrokkene(n) van alle acht initiatieven.
    - Route 10-14 Delden
    - Tienercollege Noordoostpolder Emmeloord
    - Het Vita College Purmerend
    - NOVA Tienercollege Dordrecht
    - Vloeiend Schakelen Bergen op Zoom
    - Junior college Halderberge
    - Spoor 10-14-onderwijs 's- Hertogenbosch
    - De Overstap Zetten

[2] https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/02/08/nulmeting-onderzoek-teambevoegdheid-10-14-onderwijs

[3] https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/09/29/eerste-tussenrapportage-experiment-teambevoegdheid-10-14

- Een **vragenlijst** onder leraren van *alle* initiatieven uit startjaar 2021.
- Een **verdiepende gespreksronde** met zowel de **schoolleiding** als met een aantal **leraren** (groepsgesprek) van de initiatieven, namelijk:
    - Route 10-14 Delden
    - Tienercollege Noordoostpolder Emmeloord
    - Het Vita College Purmerend
    - NOVA Tienercollege Dordrecht

In bijlage 2 is een overzicht te vinden van de interviewrespondenten. De vragenlijst is in totaal ingevuld door 42 leraren, in bijlage 3 is meer informatie te vinden over de respons op de vragenlijst.

1.6 Leeswijzer

Dit rapport bestaat uit twee delen:

- In deel 1 geven we de resultaten weer van de analyse van projectplannen en de verkennende interviews onder **alle initiatieven** uitgevoerd aan het begin van het school jaar 2021-2022. Deel 1 bestaat uit hoofdstuk 2 en hoofdstuk 3. In hoofdstuk 2 beschrijven we de achtergrond van de initiatieven op basis van de projectplannen aangevuld met informatie uit de gesprekken. In hoofdstuk 3 beantwoorden we de vijf onderzoeksvragen over de totstandkoming en verwachtingen van de acht initiatieven.
- In deel 2 geven we de resultaten van de **tussenmeting** uitgevoerd in het voorjaar van 2022 onder de **vier initiatieven uit het diepte-onderzoek**. In hoofdstuk 4 beschrijven we hoe de samenwerking in het team in de praktijk is verlopen, we gaan daarbij in op aspecten als kennisuitwisseling- en overdracht, taakverdeling en waarborgen onderwijskwaliteit. In hoofdstuk 5 komen de effecten van teambevoegdheid aan bod zoals de vraag of teambevoegdheid de knelpunten oplost, de tevredenheid met de samenwerking binnen het team, wat de opbrengsten zijn en welke knelpunten en randvoorwaarden het werken met teambevoegdheid met zich meebrengt.

We eindigen met een concluderend hoofdstuk (hoofdstuk 6) en een plan voor de eindmeting (hoofdstuk 7).

Deel 1: Nulmeting initiatieven start-jaar 2021

2 Opzet initiatieven

In dit hoofdstuk beschrijven we hoe de initiatieven zijn opgezet, aan de hand van de profilering, organisatorische en onderwijskundige invulling en de samenstelling van het team. Het hoofdstuk biedt een feitelijke beschrijving van de beginsituatie, in relatie tot het 10-14-onderwijs van de initiatieven. In Bijlage 1 is per initiatief een korte beschrijving te vinden.

2.1 Profilering 10-14-onderwijs

De doelen van de acht initiatieven kunnen worden samengevat tot twee stellingen: het optimaliseren van de schoolloopbaan en het bieden van maatwerk aan leerlingen. De initiatieven profileren zich door het bieden van een ononderbroken ontwikkelingsproces voor alle leerlingen. Het onderwijs is zoveel mogelijk afgestemd op de ontwikkeling van leerlingen en zo wordt hun talentontwikkeling optimaal ondersteund. Daarbij is aandacht voor sociale competenties en persoonsvorming.

Circa de helft richt zich op alle uitstroomniveaus, de andere helft richt zich op vmbo-tl, havo en vwo. De meesten initiatieven willen hun onderwijs (gaan) aanbieden vanaf groep 7 en tot en met klas 2. De overige initiatieven hebben hier nog geen uitspraak over gedaan, omdat ze willen kijken hoe ze zich de komende jaren ontwikkelen. De meeste nieuwe initiatieven starten met een po-klas (groep 7/8 of alleen groep 8) en daarnaast in sommige gevallen ook een vo klas 1.

Tabel 1. Aanbod leerjaren per initiatief.

	Groep 7	Groep 8	Klas 1	Klas 2
Route 10-14 Delden[4]		X	X	
Tienercollege Noordoostpolder Emmeloord	X	X	X	X
Het Vita College Purmerend		X	X	
NOVA Tienercollege Dordrecht	X	X	X	X
Vloeiend Schakelen Bergen op Zoom	X	X	X	X
Junior college Halderberge[5]	X	X		
Spoor 10-14-onderwijs ‘s- Hertogenbosch[6]	X	X		
De Overstap Zetten	X	X	X	X

2.2 Organisatorische invulling

Zes van de acht initiatieven bestaan uit een samenwerking tussen het primair onderwijs (po) en het voortgezet onderwijs (vo). De overige twee initiatieven bieden alleen onderwijs aan leerlingen uit het po. De helft van de initiatieven (4 van de 8) bestaat daarbij uit één po- en één vo-locatie die samenwerken, de andere helft betreft meerdere po locaties en/of vo locaties die met elkaar samenwerken. De initiatieven hebben geen eigen BRIN-nummers, dus

[4] Vanaf schooljaar 2022-2023 komt ook vo-leerjaar 2 erbij en vanaf schooljaar 2023-2024 ook groep 7.

[5] Leerlingen van groep 7 hebben projecten op eigen school met vo-leerkrachten die invliegen. Leerlingen van groep 8 doen projecten waar zowel po- als vo-leerkrachten bij betrokken zijn.

[6] Vanaf schooljaar 2022-2023 komt ook vo-leerjaar 1 erbij, en vanaf schooljaar 2023-2024 ook vo-leerjaar 2.

ieder initiatief is gekoppeld aan de BRIN-nummers van een po- en een vo-school. Op deze scholen staan de leerlingen van de initiatieven ingeschreven.

Groepsindeling

Hoe de initiatieven de leerlingen indelen verschilt sterk. Bij drie initiatieven was er sprake van een combinatie van leerjaren (po en vo gescheiden), bij drie initiatieven was er sprake van een combinatie van leerjaren (po en vo gemengd) en bij drie initiatieven was er sprake van jaargroepen. Er waren geen initiatieven die alle leerjaren geïntegreerd hadden. Eén van de initiatieven maakte onderscheid in de groepsindeling bij het doen van projecten en het geven van vaklessen.

Tabel 2. Groepsindeling per initiatief.

	Jaar-groepen	Combinatie twee leerjaren (po en vo ge-scheiden)	Combinatie twee leerjaren (po en vo ge-mengd)	Alle leer-jaren geïnte-greerd
Route 10-14 Delden			X	
Tienercollege Noordoostpolder Emmeloord		X		
Het Vita College Purmerend		X (bij projecten)	X (bij vaklessen)	
NOVA Tienercollege Dordrecht			X	
Vloeiend Schakelen Bergen op Zoom	X			
Junior college Halderberge	X			
Spoor 10-14-onderwijs ‘s- Hertogenbosch		X		
De Overstap Zetten	X			

2.3 Samenstelling van het team

Het team van elk 10-14-initiatief bestaat uit leraren met een po-bevoegdheid en leraren met een vo-bevoegdheid. De precieze samenstelling van de 10-14 teams is lastig te bepalen. Initiatieven werken niet altijd met een kernteam. Er worden ook vo-leraren ingevlogen, zowel structureel als incidenteel. Leraren worden tot een team gerekend als ze structureel en op een constante wijze betrokken zijn bij het 10-14-onderwijs.

Gemiddeld werken er bij elk initiatief 3 po-leraren en 11 vo-leraren. Ruim de helft van de initiatieven heeft geen leraren in dienst met dubbele bevoegdheid (een po- en vo-bevoegdheid), de overige initiatieven hebben wel één of enkele leraren in dienst met een dubbele bevoegdheid. De variëteit is groot, zoals blijkt uit tabel 3.

Tabel 3. Samenstelling van de lerarenteams.

Type bevoegdheid	Aantal initiatieven (n=7)[7]
Leraren po-bevoegdheid (n=20)	
1 leraar	1
2 leraren	3
3 leraren	0
>3 leraren	3
Leraren vo-bevoegdheid (n=77)	
1-5 leraren	2
5-10 leraren	1
>10 leraren	4
Leraren dubbele bevoegdheid (n=6)	
1 leraar	2
2 leraren	0
> 2 leraren	1

Meestal vervullen de po-leraren de rol als klassenmentor, maar er zijn ook enkele initiatieven waarbij een vo-leraar dit (deels) op zich neemt. Leraren merken dat leerlingen de afwisseling tussen een po- en vo-klassenmentor waarderen. De vo-leraren behoren vaker tot de flexibele schil rond het kernteam van leraren. Het kernteam van leraren bestaat vaak uit 4-6 leraren, waar in elk geval de klassenmentoren deel van uitmaken. Bij twee van de initiatieven lag het aantal betrokken vo-leraren hoger met 18 en 21 vo-leraren. Leraren in de flexibele schil geven enkele uren in de week les (vaak vaklessen), of zelfs minder dan dat.

Bij het tot stand brengen van de doorgaande leerlijn gaat veel aandacht naar de kernvakken Nederlands, Engels en wiskunde. Bij elk initiatief zit één of meerdere leraren met de bevoegdheid Nederlands in het lerarenteam. Op één initiatief na zitten ook één of meerdere leraren met de bevoegdheden Wiskunde en Engels in het lerarenteam. Ook leraren met bevoegdheden in lichamelijke opvoeding, geschiedenis, aardrijkskunde en frans maken vaak deel uit van het team. In Tabel 4 geven we een overzicht van alle vakken waar vo-leraren bevoegd voor zijn.

[7] De exacte samenstelling van het team van Vloeiend Schakelen Bergen op Zoom ontbreekt nog in deze tabel. Aan het verkrijgen van deze informatie wordt gewerkt en deze zal zo spoedig mogelijk worden toegevoegd.

Tabel 4. Vakken van leraren voortgezet onderwijs binnen (kern)team 10-14-onderwijs

Vakken vo-leraren	Aantal initiatieven (n=7) [8]
Nederlands	7
Wiskunde	6
Engels	6
Lichamelijke opvoeding	6
Geschiedenis	6
Aardrijkskunde	6
Frans	6
Duits	5
Biologie	5
Natuurkunde	5
Beeldende vorming	5
Muziek	5
Techniek	5
Economie	3
Scheikunde	3
Klassieke talen	1
Maatschappijleer	1
Godsdienst/levensbeschouwing	1

2.4 Onderwijskundige invulling

Het onderwijs is op verschillende manieren ingericht, waarbij we onderscheid maken tussen vakintegratie en de wijze waarop er gewerkt wordt aan een soepele overgang van po naar vo.

Vakintegratie

Bij vakintegratie worden afzonderlijke schoolvakken samengevoegd tot een leergebied waar leerlingen vakoverstijgend werken. Leerlingen werken dan bijvoorbeeld aan thema's waarin verschillende schoolvakken terugkomen. Het is mogelijk om alle vakken volledig geïntegreerd aan te bieden, of gedeeltelijk (bijvoorbeeld door de zaakvakken te integreren of de vaktalen te integreren in andere vakken). Bij alle acht initiatieven wordt er gewerkt met gedeeltelijke vak integratie. Zo wordt er op een initiatief apart lesgegeven in taal en rekenen, maar tijdens de projectmiddagen worden er vakoverstijgende projecten aangeboden. Bij bijna alle initiatieven wordt er gewerkt met gedeeltelijke vakintegratie. Het ene vak leent zich beter voor het verwerken in een vakoverstijgende project, dan het ander. Daarom worden sommige vakken los gegeven.

[8] De exacte samenstelling van het team van Vloeiend Schakelen Bergen op Zoom ontbreekt nog in deze tabel. Aan het verkrijgen van deze informatie wordt gewerkt en deze zal zo spoedig mogelijk worden toegevoegd.

Soepele overgang po-vo

Een belangrijk doel van de initiatieven is zorgdragen voor een soepele overgang van po naar vo. Bijna alle initiatieven spreken in hun projectplannen over deze soepele overgang door een doorlopende leerlijn te creëren en door samenwerking en uitwisseling tussen het po en vo.

- Creëren van een **doorlopende leerlijn** (7 initiatieven). De doorgaande leerlijn vraagt veel afstemming. Bij route 10-14 Delden wordt aangegeven dat de doorgaande leerlijn door vakleraren wordt gewaarborgd. Een periodeplanning per leerling zorgt ervoor dat de leerling goed gecoacht en geholpen kan worden. De ontwikkeling van het curriculum ligt bij de vakleraren.
- **Samenwerken en uitwisselen** tussen po en vo (alle initiatieven). Het VITA College Purmerend benoemt 'kunnen samenwerken' cruciaal voor een leraar om in het 10-14-onderwijs te kunnen werken. Dit wordt door andere initiatieven onderschreven en gezien als fundamenteel voor het functioneren van het team en het onderwijs. Voor de samenwerking en uitwisseling tussen po- en vo scholen wordt het als voordeel gezien als de scholen bij elkaar in de buurt zitten (of in sommige gevallen zelfs in hetzelfde gebouw). Door fysieke nabijheid kunnen leraren makkelijker bij elkaar langslopen. In andere gevallen vereist een ontmoeting meer afstemming. De meeste initiatieven geven aan dat er minimaal één wekelijks overleg is met het team.

2.5 Verantwoording

In de projectplannen hebben de initiatieven beschreven op welke manier ze verantwoording afleggen aan het bevoegd gezag van de deelnemende scholen. Alle initiatieven doen dit door middel van een jaarverslag. De verantwoordingen bevatten informatie over werving en in- en doorstroom van leerlingen, de vorderingen van leerlingen, bewaking van de kwaliteit, financiën en toekomstverwachtingen. Ook resultaten van tevredenheidsonderzoeken onder leerlingen en ouders worden gerapporteerd. Over het algemeen nemen de besturen van de deelnemende scholen vervolgens in hun jaarverslag een separaat hoofdstuk op over de kwaliteit van het 10-14-onderwijs. Eén van de initiatieven legt verantwoording af middels een externe rapportage.

3 Totstandkoming en verwachtingen

In dit hoofdstuk beschrijven we de resultaten van de nulmeting van het tweede cohort scholen (gestart met het experiment in 2021-2022) ten aanzien van de totstandkoming van teambevoegdheid en de verwachtingen van de initiatieven. Ook staan we stil bij de beoogde methoden om kwaliteit te waarborgen en gaan we in op de beoogde werkwijze na beëindiging van het experiment.

3.1 Redenen voor gebruik van teambevoegdheid bij 10-14-onderwijs

Uit de gesprekken blijkt dat initiatieven vooral gebruik maken van teambevoegdheid om het onderwijs inhoudelijk vorm te geven op een wijze die zowel past bij hun visie als binnen de wettelijke kaders. Vanuit inhoudelijke overtuigingen streven de initiatieven naar een nauwe samenwerking tussen het primair onderwijs en het voortgezet onderwijs. Het 10-14-onderwijs in combinatie met teambevoegdheid maakt dit mogelijk. In de praktijk werken de meeste initiatieven al met de principes van teambevoegdheid (namelijk gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het ontwikkelen en geven van onderwijs). Zes van de acht initiatieven benoemen expliciet de noodzaak van teambevoegdheid in de projectplannen, dat ze voor aanvang van het experiment hebben ingediend bij OCW. Enerzijds zit deze noodzaak in het conformeren aan wet- en regelgeving omtrent bevoegdheden. Anderzijds geven meerdere initiatieven aan dat zij teambevoegdheid een belangrijk instrument vinden om het onderwijsconcept te kunnen organiseren, namelijk bij het aanbieden van vakoverstijgend onderwijs, stimuleren van een brede ontwikkeling van leerlingen en werken in gemengde groepssamenstellingen. Opvallend is dat in twee projectplannen de noodzaak voor deelname aan teambevoegdheid niet expliciet genoemd wordt.

Drie scholen werken al langere tijd met 10-14-onderwijs (deze initiatieven hebben deelgenomen aan het monitoronderzoek naar 10-14-onderwijs)[9] en de anderen zijn in september 2021 tegelijkertijd met deelname aan het experiment gestart met 10-14-onderwijs[10]. Voor de scholen die al 10-14-onderwijs aanboden voor deelname aan het experiment is teambevoegdheid veelal een manier om de werkwijze, die zij voorheen al hanteerden, voort te zetten, maar dan nu binnen de wettelijke kaders. Voor de andere initiatieven was deelname aan het experiment niet doorslaggevend om met 10-14-onderwijs te starten. Ook zonder teambevoegdheid zouden zij zijn gestart met 10-14-onderwijs.

3.2 Effect op opzetten 10-14-initiatief (alleen voor nieuwe initiatieven)

Om te kijken in hoeverre de mogelijkheid van het invoeren van teambevoegdheid meespeelde bij het besluit om een 10-14-initiatief op te zetten, zoomen we in op de recent gestarte initiatieven. Dit zijn Spoor 10-14-onderwijs ’s-Hertogenbosch, Vloeiend Schakelen Bergen op Zoom, Route 10-14 Delden en Vita College Purmerend. Zoals eerder vermeld blijkt uit de gesprekken met deze initiatieven dat het experiment niet heeft meegespeeld in de

[9] Bekkers, H., Exalto, R., van der Vegt, A. (2021). Een soepele overgang. Eindrapport monitor 10-14-onderwijs. Utrecht: Oberon.

[10] Spoor 10-14-onderwijs ‘s-Hertogenbosch is hierop een uitzondering, zij zijn in januari 2021 gestart.

overweging om 10-14-onderwijs op te zetten (zie paragraaf 3.1). Gesprekspartners geven aan dat teambevoegdheid het ontwikkelen van het initiatief wel heeft vereenvoudigd (minder knelpunten). Deelname aan het experiment draagt bij aan vertrouwen dat er binnen de kaders van de wet kan worden geopereerd en dat eenieder vanuit zijn eigen expertise en kracht kan bijdragen aan het team. Zo geeft een gesprekspartner aan dat je bij het ontwikkelen van 10-14-onderwijs haast niet aan deelname aan het experiment ontkomt.

Waar we bij de nulmeting van het eerste cohort nog niet konden zeggen of initiatieven door teambevoegdheid eerder geneigd waren om te starten met 10-14-onderwijs[11], lijkt het er nu op dat we deze vraag wel kunnen beantwoorden. Het experiment was al gestart ten tijden van de voorbereidingen van het 10-14-onderwijs voor de initiatieven die in het schooljaar 2021/2022 zijn gestart met 10-14-onderwijs. Voor deze initiatieven had het experiment een doorslaggevende factor kunnen zijn. Deze initiatieven geven echter aan dat dit niet zo was. Zij geven aan dat ze ook zonder het experiment met 10-14-onderwijs zouden zijn gestart. Dit zou volgens de initiatieven echter geleid hebben tot of meer 'hokjes en schotten' of betreding buiten de wettelijke kaders. De meeste initiatieven geven namelijk aan dat het systeem niet leidend moet zijn, maar de ontwikkeling van de leerling.

3.3 Verwachtingen ten aanzien van deelname aan het experiment

Enkele initiatieven experimenteerden al met teambevoegdheid (of beoogden dit te doen) en konden daarom dezelfde lijn voortzetten. Voor de meeste initiatieven was teambevoegdheid echter nieuw. Gesprekspartners spreken een aantal verwachtingen uit van deelname aan het experiment;

- Deelname zal binnen het initiatief zorgen voor kruisbestuiving onder leraren: meer uitwisseling van kennis en expertise tussen po en vo.
- Deelname biedt het initiatief de mogelijkheid om kennis te maken met en te leren van andere initiatieven.
- Deelname zal binnen het initiatief aanzetten tot reflectie over de inzet van teambevoegdheden en de mogelijkheden die het biedt.
- Deelname zal de meerwaarde van teambevoegdheid duidelijk maken en een signaal afgeven om de verbinding tussen het po en het vo serieus te nemen.
- Deelname zal hopelijk iets structureels teweeg brengen, bijvoorbeeld de opmaat zijn voor wat er gaat veranderen binnen de wetgeving.

Kruisbestuiving onder leraren wordt het meest genoemd door de initiatieven en lijkt daarmee een belangrijke verwachting van deelname aan het experiment teambevoegdheid. Initiatieven concretiseren kruisbestuiving als volgt: leraren po en vo leren elkaar beter kennen en zullen meer van elkaar kunnen leren en gebruik kunnen maken van elkaars expertise. Een initiatief verwoordt dit als: *"De meerwaarde zit in de doorgaande lijnen en culturen bij elkaar brengen en daarover met elkaar overleggen."*

3.4 Beoogde kwaliteitswaarborg

In deze paragraaf gaan we in op de instrumenten die de initiatieven in (gaan) zetten om de kwaliteit van het onderwijs binnen teambevoegdheid te waarborgen. Het rapport over 10-14-onderwijs van de Onderwijsinspectie onderstreepte de kwaliteitsborging van het

[11] Dialogic, Oberon (2021). *Onderzoek teambevoegdheid 10-14-onderwijs. Nulmeting*. Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Den Haag.

onderwijs als één van de valkuilen van 10-14-onderwijs.[12] We maken hierbij onderscheid tussen kwaliteitswaarborging op het niveau van leerlingen en op het niveau van leraren.

Een belangrijke kanttekening bij deze paragraaf is dat we ons baseren op wat de initiatieven in de projectplannen beschrijven. Het kan goed zijn dat initiatieven niet alle beoogde manieren van kwaliteitswaarborg specifiek in het projectplan hebben genoemd. Daarnaast is het niet in alle plannen duidelijk of de beoogde kwaliteitswaarborg verwijst naar wat er reeds gedaan werd op de bestaande scholen, of wat er specifiek voor het 10-14-initiatief ingezet wordt. Deze paragraaf geeft dus maar beperkt zicht op de werkelijke situatie van kwaliteitswaarborg op de initiatieven. Daarom komen we hier op terug in de beschrijving van de tussenmeting in hoofdstuk 4. Daar gaan we ook specifieker na hoe de verschillende instrumenten in de praktijk tot stand zijn gekomen en hoe tevreden de diverse stakeholders hierover zijn.

Kwaliteitsborging op niveau leerlingen

Initiatieven geven in de projectplannen aan verschillende methoden voor de kwaliteitsborging op niveau van de leerlingen te gebruiken (Tabel 5). Het meest genoemd wordt de persoonlijke begeleiding van leerlingen (zeven initiatieven). Bijvoorbeeld door het werken met leercoaches. Leerlingvolgsystemen en methode-onafhankelijke toetsen worden ook op een meerderheid van de initiatieven gebruikt. Formatieve toetsen lijken het minst ingezet te worden.

Tabel 5: Inzet van verschillende methoden voor kwaliteitsmeting onderwijs

Meetmethode	Aantal initiatieven dat methode heeft uitgewerkt in projectplan
Begeleiding leerlingen	7
Leerlingvolgsysteem*	5
Methode-onafhankelijk toetsen	5
Portfolio assessment of rubrics	4
Methodegebonden toetsen	3
Formatief toetsen	2

* *Inclusief Magister en Magister.Me*

Kwaliteitsborging op niveau leraren

Het valt op dat veel initiatieven weinig uitgewerkt hebben in het projectplan als het gaat om het borgen van de kwaliteit van onderwijs op niveau van de leraren. Drie initiatieven geven in het plan uitwerking aan kwaliteitsverbetering middels een vaste cyclus, zoals de Plan-Do-Check-Act (PDCA)-cyclus. Over het vastleggen van de werkwijze en het inwerken van leraren wordt in slechts één projectplan uitwerking gegeven. Enkele initiatieven noemen naast de bovengenoemde methoden dat er lesbezoeken plaatsvinden bij leraren om de kwaliteit van het onderwijs te monitoren.

[12] Inspectie van het Onderwijs (2021). *10-14-onderwijs*. Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Den Haag.

Tabel 6: Inzet van verschillende methoden voor kwaliteitsborging onderwijs

Methode borging kwaliteit	Aantal initiatieven dat methode heeft uitgewerkt in projectplan
Kwaliteitsverbetering middels vaste cyclus	3
Vastleggen werkwijze	1
Inwerken leraren	1

Een mogelijke verklaring voor het feit dat er weinig uitgewerkt is in de projectplannen is dat het merendeel van de initiatieven pas recent gestart is. Deze initiatieven kennen vaak (nog) een kleine schaal en projectmatige aanpak. Er wordt gewerkt met een klein projectteam, de lijnen zijn kort en behoefte aan formalisatie is daarom laag. Typisch zijn overlegstructuren ad-hoc ingericht en worden procedures beperkt uitgewerkt en vastgelegd. Daarnaast is het, zoals eerder genoemd, ook mogelijk dat de initiatieven niet alle punten van kwaliteitswaarborg specifiek hebben genoemd in het plan.

3.5 Werkwijze na beëindiging experiment

In de projectplannen zijn de initiatieven gevraagd hun werkwijze na beëindiging van het experiment uit te werken. OCW heeft dit opgenomen zodat de initiatieven voorbereid zijn op een eventueel eind van het experiment (het is immers een tijdelijke oplossing).

Uit de analyse van de projectplannen blijkt dat een enkel initiatief deze vraag heeft beantwoord vanuit het perspectief dat het 10-14-onderwijs zou stoppen (los van teambevoegdheid). Dit initiatief gaf aan te verwachten dat alle leerlingen zullen terugkeren naar de school van herkomst. In het gesprek is hierop doorgevraagd en blijkt echter dat elk initiatief juist aangeeft door te willen gaan met 10-14-onderwijs mocht het experiment teambevoegdheid stoppen.

Alle initiatieven geven dus aan het 10-14-onderwijs voort te willen zetten als het experiment teambevoegdheid beëindigd wordt, maar dan op een manier die mogelijk is binnen het huidige stelsel van bevoegdheden. Daarvoor denken de initiatieven met name aan de constructie waarbij vo-leraar als gastdocent ingezet worden en de po-leraar aanwezig is bij de lessen die de vo-leraar geeft. Dan is er dus sprake van een dubbele bezetting als po-leerlingen les krijgen van vo-leraar en wordt er weer volledig bevoegd lesgegeven. Daarnaast noemt één initiatief dat het betekent dat de combinatieklassen mogelijk losgelaten moeten worden.

Eén initiatief geeft aan in eerste instantie door te willen gaan met teambevoegdheid en te kijken of het gedoogd wordt. Daarmee zou het formeel stopzetten van het experiment niet leiden tot stopzetten van het experimenteren met teambevoegdheid in de praktijk. Het initiatief geeft echter aan de optie van gastdocenten achter de hand te houden voor als doorgaan niet gedoogd wordt.

Het verschilt per initiatief hoeveel impact het stopzetten van teambevoegdheid zou hebben. Voor sommige initiatieven wordt teambevoegdheid maar beperkt ingezet (bijvoorbeeld voor themadagen). Voor andere initiatieven raakt teambevoegdheid aan de kern van het concept en is de impact een stuk groter. Veel initiatieven benadrukken dat het niet meer toestaan van teambevoegdheid een verlies zou zijn. Het zorgt ervoor dat bepaalde belemmeringen, zoals een dubbele bezetting, weer terugkomen. Verschillende initiatieven geven aan dat het dan eigenlijk niet meer mogelijk is om het onderwijs uit te voeren zoals beoogd. Een initiatief formuleert dit als: *"de organisatie wordt dan leidend boven de visie."*

Deel 2: Tussenmeting initiatieven startjaar 2021

4 Samenwerking in het team

In dit hoofdstuk beschrijven we hoe wordt samengewerkt tussen po- en vo-leraren binnen één team. Om te beginnen bespreken we de aanstellingsomvang van leraren (4.1). Daaropvolgend de taakverdeling van leraren (4.2) en het waarborgen van de onderwijskwaliteit (4.3). De resultaten van deze paragrafen zijn gebaseerd op de vragenlijst en interviews.

Bij het interpreteren van de resultaten zijn twee zaken van belang. Ten eerste was er maar één leraar met een dubbele bevoegdheid[13] die de vragenlijst heeft ingevuld. Omdat we op basis van een enkele respons geen conclusies willen trekken, is deze leraar ingedeeld bij "vo-bevoegdheid". Ten tweede was voor een aantal initiatieven het aantal leraren dat de vragenlijst heeft ingevuld erg beperkt. Daarbij zien we een enkele keer ook discrepantie binnen een initiatief tussen de resultaten uit de vragenlijst en uit de interviews. Dit komt waarschijnlijk door de lage respons per initiatief. Voorzichtigheid is dus geboden bij de interpretatie van resultaten op initiatief niveau. Bij deze resultaten is altijd het aantal leraren per initiatief weergeven.

4.1 Aanstellingsomvang leraren

Eerder in dit rapport kwam al naar voren dat er gemiddeld 3 po-leraren en 11 vo-leraren werken op de initiatieven, maar dat de variëteit tussen de initiatieven groot is. Meestal vervullen de po-leraren de rol als klassenmentor. De vo-leraren behoren vaker tot de flexibele schil rond het kernteam van leraren. Zie paragraaf 2.3 voor meer informatie over de samenstelling van 10-14-teams.

Dat het aantal po-leraren per initiatief veel kleiner is dan het aantal vo-leraren, heeft te maken met een verschil in taakverdeling. Po-leraren staan gemiddeld een groter aantal uren voor de groep en hebben meer verschillende taken. Op het eerste gaan we hieronder in; het laatste bespreken we in de paragraaf over taakverdeling (4.2).

De leraren die bij een 10-14-initiatief werken, zijn aangesteld bij één van de samenwerkende schoolbesturen van het desbetreffende initiatief. Figuur 1 laat zien voor welk deel van hun aanstelling leraren bij het 10-14-initiatief werken. In Figuur 2 hebben we dit uitgesplitst naar bevoegdheid.

[13] Een leraar met zowel een po- als vo-bevoegdheid.

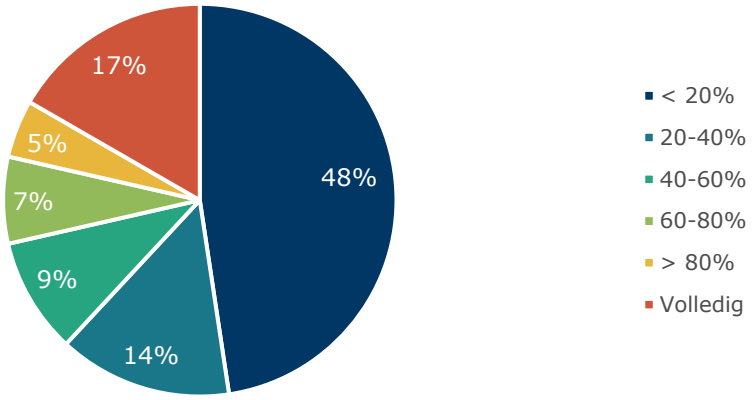

Figuur 1: Aanstellingsomvang in percentage dat besteed wordt aan het 10-14-onderwijs (n=42)

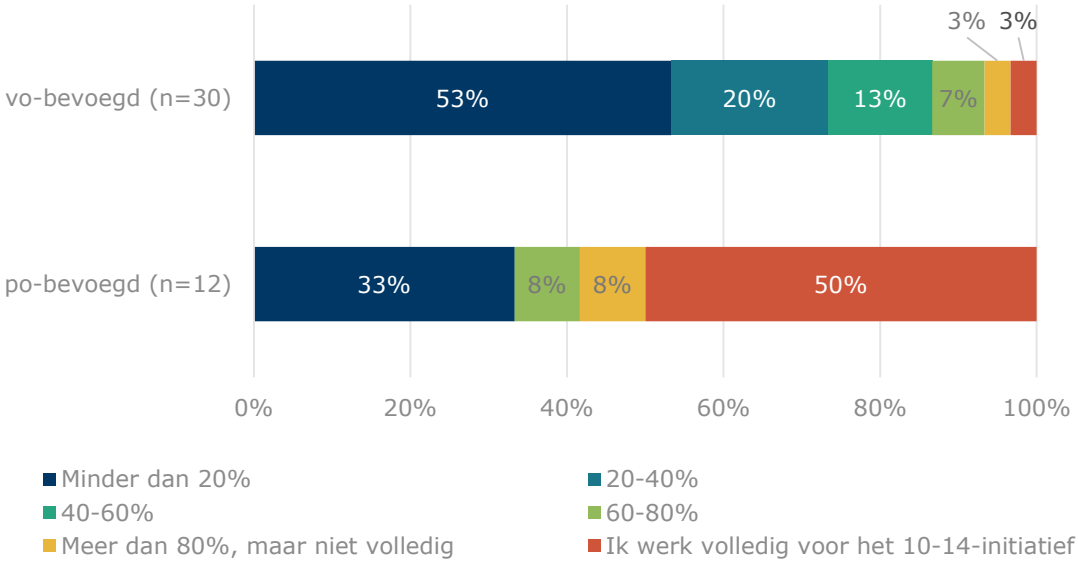

Figuur 2: Aanstellingsomvang in percentage dat besteed wordt aan het 10-14-onderwijs uitgesplitst naar bevoegdheid (n=42)

Ongeveer een op de vijf geënquêteerde leraren (17%) werkt volledig voor het 10-14 initiatief. Er zit een behoorlijk verschil tussen po- en vo-leraren. De helft van de po-leraren werkt namelijk volledig voor het 10-14-initiatief, terwijl dit voor de vo-leraren maar 3% is. Ook als we kijken naar leraren die slechts een klein deel van hun werktijd voor 10-14 werken (<40%) zien we een groot verschil. Onder po-leraren is dit ruim een derde (33%), onder de vo-leraren is dit bijna driekwart (73%). Gemiddeld genomen werken po-leraren dus voor een groter deel van hun aanstelling voor 10-14.

Ook tussen de initiatieven zijn er wat dit betreft aanzienlijke verschillen. Met name bij de initiatieven met een kleiner team werken de leraren een groter aandeel voor 10-14. Bij de grotere teams zijn er meer vo-leraren betrokken en is het aandeel leraren dat een kleiner aandeel werkt groter. Dat is deels te wijten aan de opbouwfase van een initiatief. Net opgestarte initiatieven hebben in principe een kleiner team met een groter aandeel per leraar en naar mate een initiatief groeit, en daarmee het team, wordt het aandeel per leraar kleiner.

Een aantal initiatieven werkt met een kernteam van een klein aantal leraren met een groot aandeel in het lesgeven. Daaromheen is er een 'flexibele schil' van leraren die voor een kleiner aantal uren bijdragen aan het onderwijs. Ook deze leraren zijn bekend met het onderwijsconcept van 10-14 en de manier van lesgeven.

4.2 Taakverdeling

De primaire taak van leraren op 10-14-onderwijs is het verzorgen van de lessen. Tabel 7 laat zien dat bijna alle leraren (90%) lesgeven en lesgebonden taken hebben. Coaching of mentorschap en organiserende en coördinerende taken worden uitgevoerd door ongeveer een kwart van de leraren (respectievelijk 21% en 25%).

De meeste po-leraren hebben naast het lesgeven nog andere taken. De helft geeft aan ook leerlingen te coachen of mentorschap op zich te hebben en bijna allemaal (83%) geven ze aan ook organiserende en coördinerende taken te hebben. Het percentage vo-leraren die deze taken ook op zich nemen naast het lesgeven ligt een stuk lager. Een derde van de vo-leraren geeft aan coaching of mentorschap te doen en eenzelfde hoeveelheid geeft aan organiserende en coördinerende taken op zich te nemen (respectievelijk 33% en 30%). Ook in de interviews komen de verschillen tussen po- en vo-leraren naar voren. Zo blijkt dat po-leraren vaak volledig werken binnen het 10-14-onderwijs, terwijl vo-leraren vaak ook nog lessen geven buiten het 10-14-onderwijs om.

Tabel 7: Taken die leraren uitvoeren binnen het 10-14-onderwijs, meerdere antwoorden mogelijk. (n=42)

	PO-bevoegdheid	VO-bevoegdheid	Totaal (alle leraren)
Lesgeven en lesgebonden taken (voor- en nawerk van de lessen)	83%	93%	90%
Coaching of mentorschap van een groep leerlingen	50%	33%	38%
Organiserende en coördinerende taken	83%	30%	45%
Andere taken	17%	10%	12%
n	**12**	**30**	**42**

12 procent van de respondenten geeft ook aan zich bezig te houden met 'andere taken'. Voorbeelden van taken die hieronder vallen zijn ontwikkelwerkzaamheden (curriculum, leerroutes en leermateriaal), deelname aan werkgroepen en voorlichting (rondleidingen en intakegesprekken en de begeleiding van andere leraren. Er zijn enkele leraren die alleen organiserende en coördinerende taken hebben binnen hun 10-14-initiatief (zij verzorgen dus ook geen lessen).

Tussen de initiatieven zijn er verschillen in taakverdeling. Bij sommige initiatieven hebben leraren gemiddeld drie verschillende soorten taken, bij anderen is het takenpakket van de leraren beperkt tot één soort taak. Dit wordt duidelijk uit Tabel 8.

Tabel 8: Taken van leraren per initiatief (meerdere antwoorden mogelijk).

	Lesgeven en lesgebonden taken	Coaching of mentorschap van een groep leer-lingen	Organ-iserende en coördiner-ende taken	Andere taken	n
Route 10-14 Delden	75%	50%	75%	0%	4
Tienercollege Noordoostpol-der Emmeloord	100%	33%	33%	0%	6
Het Vita College Purmerend	100%	33%	33%	0%	6
NOVA Tienercollege Dordrecht	100%	0%	25%	0%	4
Vloeiend Schakelen Bergen op Zoom	80%	20%	50%	0%	10
Junior college Halderbergen	67%	0%	67%	0%	3
Spoor 10-14-onderwijs 's-Hertogenbosch	100%	100%	67%	67%	3
De Overstap Zetten	100%	83%	33%	50%	6

Verzorgen van lessen buiten eigen vakgebied en voor andere groep leerlingen

De essentie van teambevoegdheid is dat leraren niet alleen les mogen geven binnen hun eigen schooltype en vakgebied, maar ook daarbuiten. Uit de enquête blijkt echter dat slechts een deel van de leraren hier gebruik van maakt (zie Tabel 9). Een verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat enkele initiatieven zich nog in de opstart fase bevinden, waardoor ze nog niet volledig gebruik maken van de mogelijkheden van teambevoegdheid.

Tabel 9. Lesgeven buiten domein/vakgebied en een andere groep leerlingen (meerdere antwoorden mogelijk).

	PO-bevoegd	VO-bevoegd	Totaal
Ja, buiten mijn eigen vakgebied/domein	25%	10%	14%
Ja, aan een andere groep leerlingen	42%	31%	33%
Nee	58%	69%	64%
n	12	30	42

Van de leraren die de vragenlijst hebben ingevuld, geeft twee derde (64%) aan geen gebruik te maken van de mogelijkheden die teambevoegdheid biedt. De leraren die daar wel gebruik van maken doen dit door les te geven buiten hun vakgebied (14%) en/of door les te geven aan een andere groep leerlingen (33%). Dit laatste wil zeggen dat een vo-leraar les geeft aan po-leerlingen, of een po-leraar aan vo-leerlingen. Uit de enquête blijkt dat po-leraren vaker gebruik maken van de mogelijkheden van teambevoegdheid dan vo-leraren, door zowel vaker buiten hun vakgebied als vaker aan een andere groep leerlingen les te geven. De interviews geven daarentegen een ander beeld. Daar kwam naar voren dat op de meeste initiatieven de vo-leraren wel lesgeven aan po-leerlingen, maar de po-leraren niet lesgeven aan vo-leerlingen. Deze discrepantie kan mogelijk komen door de frequentie van het lesgeven. Zo kan het zijn dat een po-leraar wel is les heeft gegeven aan een vo-leerling (wat blijkt uit de enquête), maar niet structureel, waardoor het niet benoemd is in de interviews.

Op bijna alle initiatieven zijn er leraren aanwezig die gebruikmaken van de mogelijkheden, lesgeven buiten het vakgebied of aan een andere groep leerlingen, die teambevoegdheid biedt. Het aandeel leraren verschilt wel (zie Tabel 10).

Tabel 10: Lesgeven buiten domein/vakgebied en/of een andere groep leerlingen per initiatief

	Ja, buiten mijn eigen vakgebied / domein	Ja, aan een andere groep leerlingen	Nee	n
Route 10-14 Delden	75%	50%	25%	4
Tienercollege Noordoostpolder Emmeloord	0%	50%	50%	6
Het Vita College Purmerend	17%	50%	50%	6
NOVA Tienercollege Dordrecht	0%	0%	100%	4
Vloeiend Schakelen Bergen op Zoom	0%	10%	90%	10
Junior college Halderberge	0%	67%	33%	3
Spoor 10-14-onderwijs 's- Hertogenbosch	67%	67%	33%	3
De Overstap Zetten	0%	17%	83%	6

De leraren van het NOVA Tienercollege Dordrecht die de vragenlijst hebben ingevuld maken allen geen gebruik van teambevoegdheid. Echter blijkt uit de interviews met dit initiatief dat er wel degelijk leraren aanwezig zijn die gebruikmaken van teambevoegdheid. Zij waren zich er zelf alleen niet bewust van dat ze dit deden, omdat de definitie van teambevoegdheid voor hen niet helder was. Hierdoor moeten aan bovenstaande analyse, uitgesplitst naar initiatief, niet te harde conclusies worden verbonden. De mate waarin leraren lesgeven aan een andere groep leerlingen dan waar ze bevoegd voor zijn verschilt per initiatief (range van 10% tot 67% van de leraren). Het lesgeven buiten het eigen vakgebied of domein wordt door minder initiatieven gebruik van gemaakt. Van de leraren die de vragenlijst hebben ingevuld waren er alleen bij Route 10-14 Delden en Spoor 10-14-onderwijs 's-Hertogenbosch leraren aanwezig die dit doen. Zoals eerder al vermeld, verwachten de initiatieven dat dit beeld wel gaat veranderen. Hoe meer zij zich ontwikkelen, hoe meer er gebruik zal worden gemaakt van de mogelijkheden van teambevoegdheid. De leraren die lesgeven in vakken of aan leerlingen waarvoor ze zelf geen bevoegdheid hebben, doen dit daarentegen wel regelmatig (zie Figuur 3).

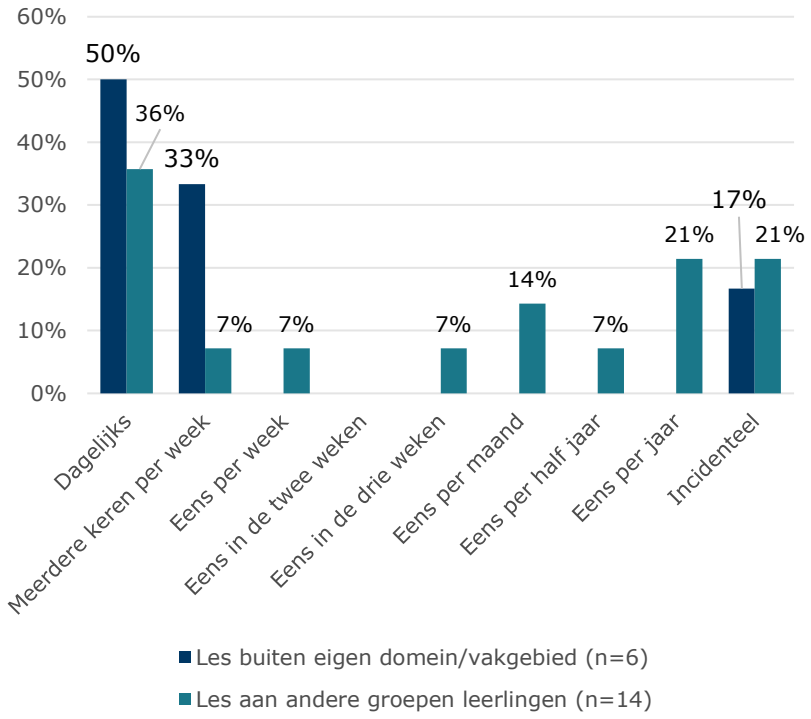

Figuur 3: Frequentie lesgeven buiten eigen vakgebied/domein (n=6) en/of aan een groep leerlingen waar de leraar formeel niet bevoegd voor is (n=14)

Veel leraren geven ten minste eens per week lessen waarvoor ze niet bevoegd zijn. Van de leraren die lesgeven buiten hun eigen vakgebied of domein (zes in totaal) doen vijf dit vaker dan eens per week. Het lesgeven aan een andere groep leerlingen (bijv. als po-leraar aan vo-leerlingen) gebeurt wat minder frequent. De helft van de leraren doet dit ééns per week of vaker.

Andersom is ook aan de leraren gevraagd in hoeverre andere leraren wel eens lesgeven op het domein/vakgebied of groep leerlingen waar zij bevoegd voor zijn. Van de po-leraren geeft ruim de helft aan (58%) dat andere leraren (formeel onbevoegd voor het lesgeven aan groep 7 en 8) wel eens lesgeven aan leerlingen waar zij verantwoordelijk voor zijn. In alle gevallen gaat dit om minimaal eens per week. Dit gaat om een heel verschillend aantal leraren; 2-13 leraren. Daarentegen gaven nagenoeg alle gesproken po-leraren in de interviews aan dat zij alleen lesgeven aan po-leerlingen. Van de vo-leraren geven een stuk minder aan (17%) dat andere leraren (formeel onbevoegd voor hun vakgebied) wel eens lesgeven op het vakgebied waar zij verantwoordelijk voor zijn. Indien het gebeurt is dit wel regelmatig (minimaal eens per week) en gaat het over 1 tot 3 verschillende leraren. In de interviews bleek juist dat de vo-leraren wel regelmatig lesgeven aan po-leerlingen. Veel van de bevraagde initiatieven zitten echter nog in de opstartfase en zijn nog bezig met het de invulling van het onderwijs. Hierdoor wordt er nu nog niet volledig gebruik gemaakt van de mogelijkheden van teambevoegdheid.

4.3 Waarborgen onderwijskwaliteit

De kwaliteit van leraren wordt onder andere geborgd door middel van het bevoegdhedenstelsel waaraan voor elke specifieke sector eisen aan bekwaamheid worden gesteld. Wanneer onderwijs deels wordt gegeven door leraren die daarvoor niet direct bevoegd zijn, is de kwaliteitszorg dus een belangrijk aandachtspunt. Initiatieven zijn zich hier ook sterk van bewust. Uit bijvoorbeeld het gesprek met Route 10-14 Delden kwam naar voren dat alle

kwaliteitscontroles uit zowel het po als het vo worden uitgevoerd binnen het initiatief. Hierdoor kan er geen twijfel bestaan over de kwaliteit van het onderwijs.

Hoe waarborgen de initiatieven de onderwijskwaliteit? We bespreken verschillende manieren daarvoor: werken vanuit doelen en leerlijnen, kennisuitwisseling- en overdracht, samenwerking bij het voorbereiden en geven van de lessen, en het volgen en toetsen van leerlingen. Ook gaan we in op de interne en externe kwaliteitscontrole.

Doelen en leerlijnen

De onderwijsdoelen die vaak aan het begin van het jaar geformeerd worden, worden gezien als belangrijke toetssteen voor de kwaliteit. Op basis waarvan en hoe deze onderwijsdoelen bepaald worden, zal meegenomen worden in de eindmeting. Daarnaast wordt de onderwijskwaliteit ook gewaarborgd door er regelmatig overleg over in te plannen, dit kan zowel op bestuurlijk niveau als binnen de school zijn. Daarnaast vergelijken enkele initiatieven hun resultaten ook met resultaten van andere scholen binnen het bestuur om de kwaliteit te toetsen. Eén van de initiatieven geeft ook aan dat er lesbezoeken ingepland stonden, maar dat de organisatie hiervan wegens tijdsgebrek niet gelukt is.

Kennisuitwisseling- en overdracht

Samenwerking tussen leraren binnen 10-14-initiatieven is een belangrijk aandachtspunt binnen het onderzoek omdat leraren binnen teambevoegdheid gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor het ontwikkelen en geven van onderwijs. Kennisuitwisseling en overdracht heeft een belangrijke functie bij het waarborgen van de onderwijskwaliteit. De expertise van afzonderlijke teamleden komt zo ten goede aan het team als geheel en daarmee aan de kwaliteit van het onderwijs. In de enquête hebben we de leraren gevraagd op welke manier kennis wordt uitgewisseld tussen leraren (zie Figuur 4).

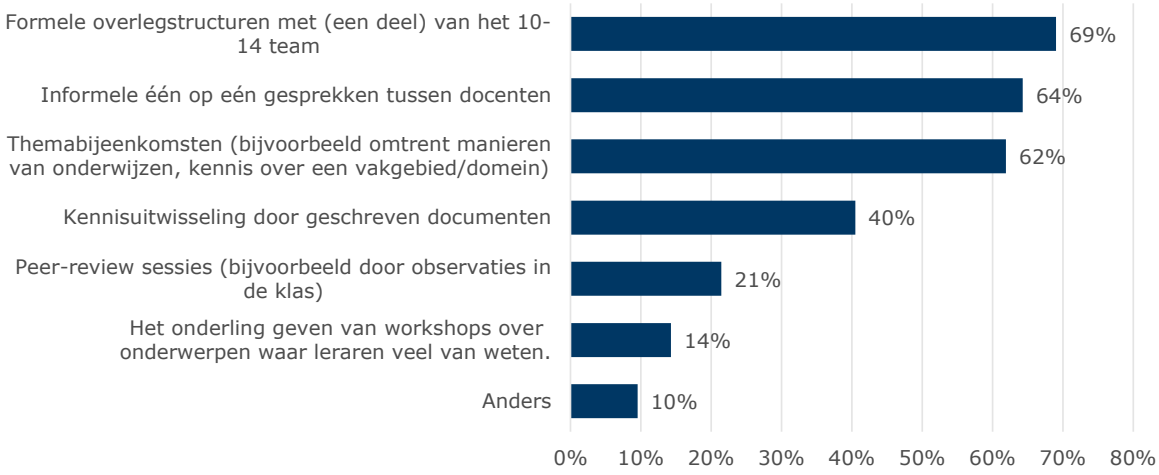

Figuur 4: Gebruikte vormen van kennisuitwisseling door de leraren (n=42)

Uitwisseling van kennis vindt plaats op verschillende manieren, zowel formeel als informeel. Het vaakst komen formele overlegstructuren voor met (een deel) van het team (69%). Ook informele één op één gesprekken tussen leraren (64%) en themabijeenkomsten (62%) komen vaak voor. Kennisuitwisseling middels geschreven documenten gebeurt slechts in 40 procent van de gevallen. Meer intensieve vormen van intervisie, bijvoorbeeld peer-review sessies of het onderling geven van workshops komen minder vaak voor, respectievelijk geven 21 procent en 14 procent van de leraren aan hier wel eens aan deel te nemen. Onder

de categorie 'anders' wordt maar door een enkele leraar andere voorbeelden van overleg en deskundigheidsbevordering genoemd, zoals coachgesprekken of een leertraject voor leraren.

Vooral bij het ontwikkelen van lesmateriaal speelt uitwisseling van kennis een belangrijke rol. Leraren werken hierbij hecht samen.

Het gezamenlijk ontwikkelen van lesmateriaal gebeurt per vakgebied, maar blijkt vooral onmisbaar bij de initiatieven die met vakoverstijgende 'domeinen' of 'kernconcepten' werken. Bij verscheidene initiatieven gaat de ontwikkeling van het onderwijs verder dan lesmaterialen. Ze ontwikkelen gezamenlijk het hele onderwijsconcept en de doorgaande lijn van 10 tot 14 jaar.

Samenwerking bij voorbereiden en verzorgen lessen

Leraren werken veel samen bij het vertalen van de doelen in lessen. Vooral als leraren lesgeven in vakken of aan leerlingen waarvoor ze zelf niet bevoegd zijn, werken ze doorgaans samen met leraren die die bevoegdheid wel hebben. Figuur 5 laat zien op welke manieren er wordt samengewerkt.

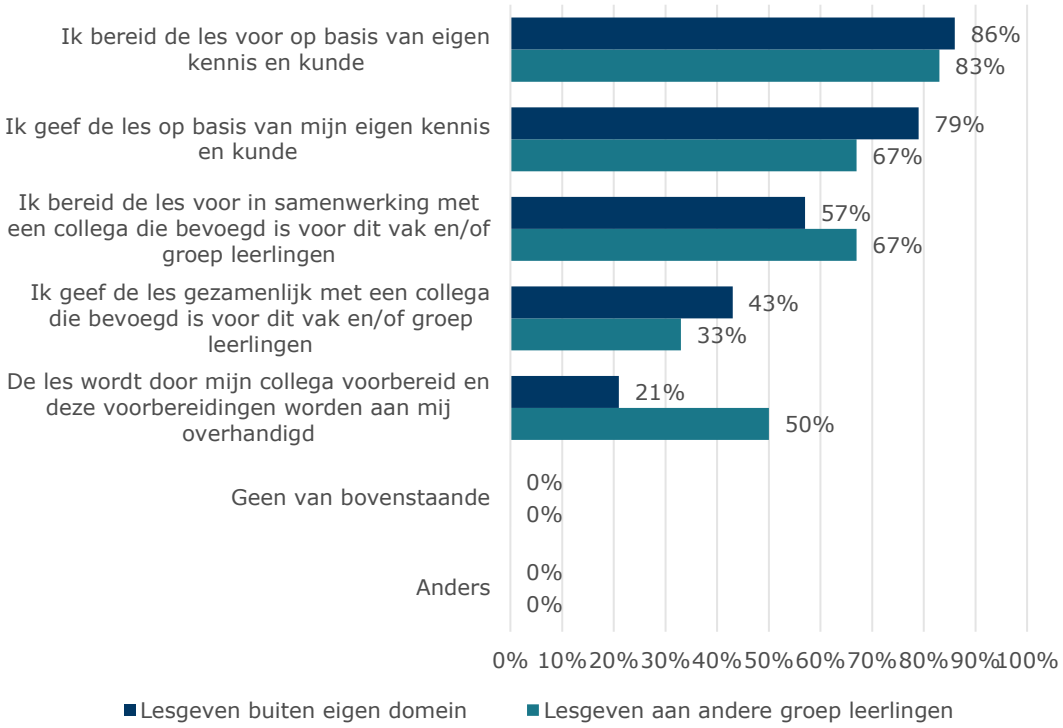

Figuur 5: Activiteiten die worden ondernemen voor het waarborgen van de kwaliteit tijdens het lesgeven buiten eigen vakgebied/domein (n=6) en/of tijdens het lesgeven aan een groep leerlingen waar de leraar formeel niet bevoegd voor is (n=14).

Het voorbereiden en geven van lessen, zowel buiten het eigen domein als aan een andere groep leerlingen, is meestal in handen van de (onbevoegde) leraar zelf. Echter maken deze leraren bij het voorbereiden van de lessen in de meeste gevallen ook gebruik van de expertise van de bevoegde collega in het team (57% buiten eigen domein en 67% aan andere groep leerlingen). In mindere mate is een bevoegde collega ook betrokken bij het geven van de les (43% en 33%). Het komt nauwelijks voor dat een leraar een les buiten zijn of haar domein geeft die is voorbereid door een collega (21%). Dit gebeurt echter wel vaker als het een les is die gegeven wordt aan een andere groep leerlingen (50%).

Andersom is ook aan de leraren gevraagd welke activiteiten ze ondernemen om de kwaliteit van het onderwijs te waarborgen dat door een collega die niet formeel bevoegd is wordt gegeven (Figuur 6). Hieruit geeft een kleine helft van de po-leraren (43%) en de helft van de vo-leraren (50%) aan de les voor te bereiden in samenwerking met de betreffende collega. Een zelfde aandeel van de po-leraren (43%) geeft aan geen actieve rol te hebben in het waarborgen van de kwaliteit van de lessen door collega's die daar formeel niet bevoegd voor zijn. Dit aandeel ligt bij de vo-leraren lager; 17% geeft aan geen actieve rol te hebben. Op een aantal initiatieven wordt er wekelijks een overleg gepland voor kennisuitwisseling. Tijdens deze momenten krijgen de leraren ook de mogelijkheid om lessen met elkaar voor te bereiden in kleine groepjes. Op één van de initiatieven wordt aangegeven dat de po-leraar wel in de klas aanwezig is wanneer de vo-leraar een les geeft, maar dat de po-leraar verder geen inbreng in de lesvoorbereiding heeft. Voor sommige vo-leraren is het even wennen als er een po-leraar meekijkt met hun les, omdat ze het gevoel hebben dat iemand "op hun vingers" kijkt. Bovendien moet worden meegenomen dat de betrokkenheid bij de onderwijskwaliteit vaak al in een eerder stadium vorm heeft gekregen, namelijk bij het opstellen van doelen en leerlijnen en door middel van kennisuitwisseling en overdracht (zie eerder in deze paragraaf). Daarnaast worden er aan het begin van het jaar vaak al lesplannen vastgesteld.

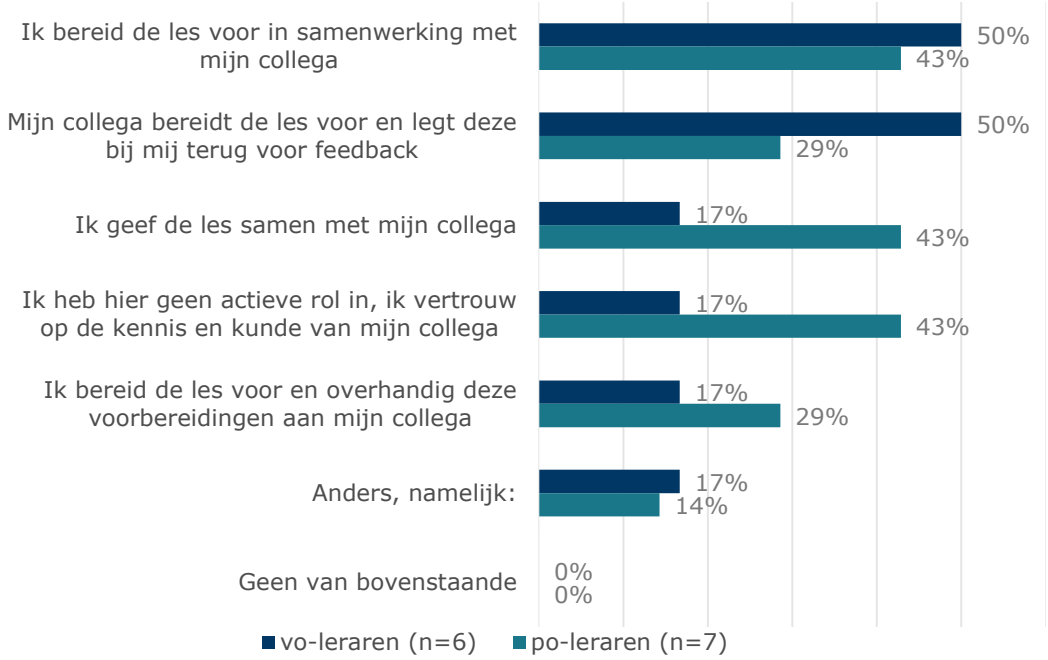

Figuur 6: Activiteiten die leraren ondernemen om de kwaliteit van het onderwijs te waarborgen dat door een collega die niet formele bevoegd is wordt gegeven

De reacties bij de categorie 'anders' bevestigen dat de voorbereiding niet altijd per les plaatsvindt, maar dat er wel frequent afstemming plaatsvindt: "Alles wordt in gezamenlijkheid voorbereid en doorgesproken".

Vaststellen van de opbrengsten van het onderwijs

Of leerlingen de gestelde doelen ook behalen, wordt op verschillende manieren vastgesteld. Verscheidene initiatieven (n=5) werken met een eigen leerlingvolgsysteem. De vorderingen worden bijvoorbeeld geregistreerd met rubrics en/of met een digitaal portfolio (n=4).

Daarnaast gebruiken de initiatieven ook methode-toetsen en gestandaardiseerde toetsen, zoals Cito voor de basisschoolleeftijd en Dia-toetsen voor oudere leerlingen. Het voordeel

van deze toetsen is dat ze genormeerd zijn. Zo is voor iedereen duidelijk wat het niveau is dat met het onderwijs wordt bereikt.

Nog niet op alle initiatieven is de wijze van evalueren helemaal uitgekristalliseerd. Sommige werken met methode-toetsen en/of gestandaardiseerde toetsen, maar zijn nog zoekende naar andere mogelijkheden.

Interne en externe kwaliteitscontrole

Kwaliteitszorg is niet alleen een zaak van de leraren en schoolleiding, maar ook van de betrokken schoolbesturen. Vanuit sommige schoolbesturen wordt actief meegewerkt aan het opzetten van een werkwijze voor kwaliteitszorg, andere besturen staan meer op afstand. Documentatie over de kwaliteit van het onderwijs is er niet altijd, maar er is wel vaak sprake van kaders waarbinnen werkt wordt.

Initiatieven geven aan dat er verschillende teams zijn die samenkomen om de kwaliteit de bewaken, bijvoorbeeld een ontwikkelteam en/of een klankbordgroep. Een klankbordgroep is meestal een stuurgroep die dient als klankbord voor de schoolleiding. Tijdens de vergaderingen bespreekt de klankbordgroep de voortgang van de vernieuwingen en de onderwijsresultaten. Daarnaast geven initiatieven aan dat de vastgestelde documenten en de kwaliteitszorg voor het po en vo worden gevolgd om de kwaliteit te bewaken van het 10-14-onderwijs. Denk daarbij aan het schoolondersteuningsprofiel (SOP) en de einddoelen van het SLO. Sommige initiatieven raadplegen ook ouders via de medezeggenschapsraad van de scholen die betrokken zijn bij het initiatief. Een enkel initiatief geeft aan een strategisch personeelsbeleid te hebben om de kwaliteit de waarborgen.

5 Effecten teambevoegdheid

In dit hoofdstuk bespreken we de effecten van teambevoegdheid. Allereerst bespreken we in hoeverre teambevoegdheid de geconstateerde knelpunten oplost (paragraaf 5.1). Vervolgens gaan we in op de tevredenheid met de samenwerking (paragraaf 5.2) en de knelpunten en randvoorwaarden voor het werken met teambevoegdheid (paragraaf 5.4). De resultaten van deze paragrafen zijn gebaseerd op de vragenlijst en interviews uit 2022.

5.1 Lost teambevoegdheid de geconstateerde knelpunten op?

In de interviews is aan de schoolleiders gevraagd of zij vinden dat teambevoegdheid de geconstateerde knelpunten rondom bevoegdheden (dubbele bezetting voor de klas, investeren in extra opleidingen, onbevoegden voor de klas) oplost. Het merendeel van de schoolleiders geeft aan dat dit inderdaad het geval is. Het experiment teambevoegdheid zorgt daarnaast voor de nodige flexibiliteit zodat leraren les kunnen geven aan zowel po- als vo-leerlingen en in verschillende vakken. Teambevoegdheid geeft de schoolleiding en leraren de ruimte die nodig is om 10-14-onderwijs te geven. Eén van de schoolleiders geeft aan dat er in praktijk niet zo veel is veranderd door het experiment teambevoegdheid omdat ze al vóór het experiment volgens de principes van teambevoegdheid werkten (namelijk gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het ontwikkelen en geven van onderwijs). Het verschil is dat de manier waarop ze dit deden nu binnen de wettelijke kaders toegestaan is. Ook wordt aangegeven dat niet alle knelpunten opgelost zijn door teambevoegdheid. Zo blijven er verschillen bestaan in omgangsvormen tussen het po en het vo. Leraren geven aan dat het po informeler is en het vo formeler.

5.2 Tevredenheid met samenwerking

In deze paragraaf staan we stil bij de ervaringen van schoolleiders die de lerarenteams samenstellen en van de leraren die in de teams werken. Er komt duidelijk naar voren dat zowel schoolleiders als leraren tevreden zijn over de samenwerking binnen het team. Er worden tevens enkele aandachtspunten genoemd, zowel door de schoolleiders als door de leraren.

5.2.1 Tevredenheid samenstelling team

De schoolleiders van de initiatieven zijn over het algemeen tevreden over de samenstelling van het lerarenteam. De leraren binnen het team vullen elkaar goed aan, doordat ze allemaal hun sterke kanten hebben. Verder merken verschillende schoolleiders dat er een goede teamspirit is, doordat leraren gezamenlijke verantwoordelijkheid voelen voor deze nieuwe vorm van onderwijs.

Schoolleiders benoemen ook een aantal aandachtspunten met betrekking tot het werken met teambevoegdheid. Met name het gevoel dat de po-leraren en vo-leraren nog gescheiden teams zijn wordt opgemerkt bij meerdere initiatieven. Eén van de schoolleiders benoemt bijvoorbeeld het gevoeld dat er meer een gevoel van ‘een school als geheel’ moet ontstaan, in plaats van gescheiden secties. Daarnaast wordt ook meermaals benoemd dat de prioriteit voor vo-leraren minder bij het initiatief ligt dan voor po-leraren, wat de samenwerking bemoeilijkt. Tot slot speelt ook mee dat het organisatorisch lastig kan zijn om een overleg met het gehele team in te plannen vanwege fysiek verschillende locaties.

5.2.2 Tevredenheid leraren

Aan de leraren van alle initiatieven (n=42) zijn vijf stellingen voorgelegd om vast te stellen hoe tevreden ze zijn over teambevoegdheid (Figuur 7). Op alle stellingen werd door ongeveer de helft van de leraren aangegeven dat ze (zeer) tevreden zijn. De tevredenheid over de uitwisseling van kennis en expertise tussen leraren met betrekking tot het gezamenlijk bevoegd zijn is het grootst: 57 procent is hier (zeer) tevreden over. Daarop volgt de tevredenheid over de ondersteuning door de schoolleiding: 55 procent is hier (zeer) tevreden over. Opvallend is dat een aanzienlijk deel van de leraren neutraal of 'geen mening' antwoordt op de stellingen. Zo is 50 procent van de leraren neutraal of heeft geen mening over de verantwoordelijkheden met betrekking tot het gezamenlijk bevoegd zijn. Zoals in het vorige hoofdstuk beschreven, kan dit er mee te maken hebben dat niet iedereen in dezelfde mate betrokken is bij teambevoegdheid of dat ze zich er niet bewust van zijn dat ze deelnemen aan het experiment teambevoegdheid. Minder dan de helft van de leraren (41%) is zeer tevreden of tevreden over de manier waarop lesmateriaal en/of lesmethode(n) ontwikkeld worden en 27 procent is hier (zeer) ontevreden over. Voor de eindmeting zullen we hier specifieke oorzaken voor proberen te achterhalen. Mogelijk ligt hier een discrepantie in werkwijzen tussen het po en vo onder.

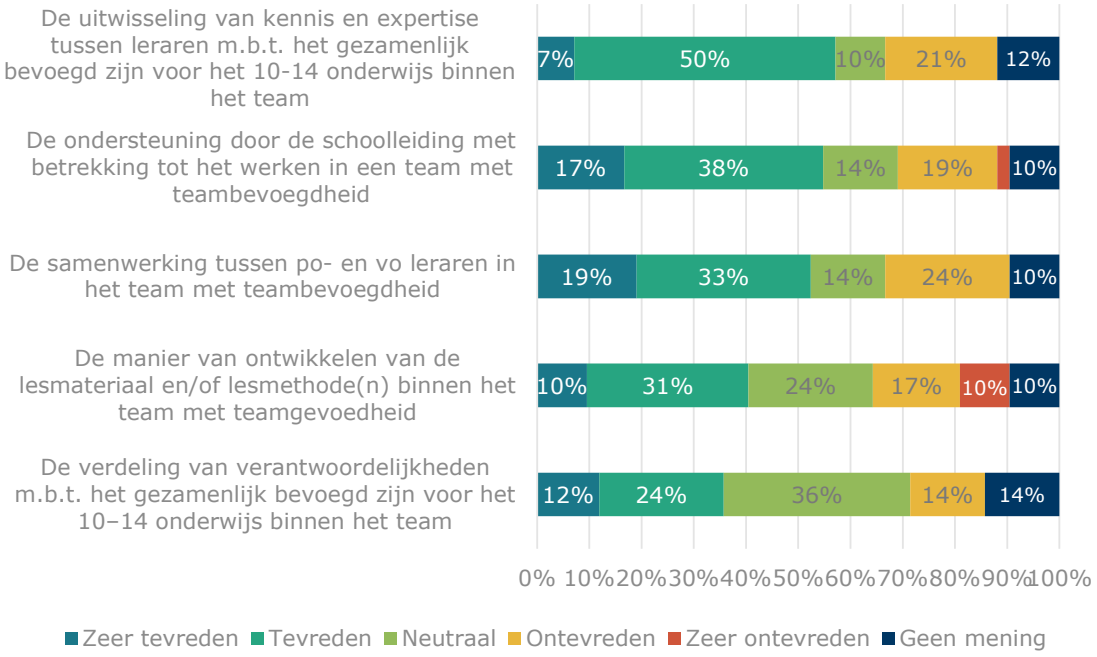

Figuur 7: Mening leraren (n=42) over kennis en verantwoordelijkheden

5.3 Opbrengsten van het werken in een team met teambevoegdheid

In deze paragraaf bespreken we de veranderingen sinds de start van het experiment teambevoegdheid, de meerwaarde van teambevoegdheid voor de leraren en leerlingen, en de opbrengsten van teambevoegdheid. We hebben gemerkt dat het lastig is voor de respondenten (zowel leraren als schoolleiding) om de meerwaarde van teambevoegdheid te onderscheiden van de meerwaarde van 10-14-onderwijs. Teambevoegdheid kan namelijk worden gezien als randvoorwaarde voor het uitvoeren van 10-14-onderwijs, maar is geen doel op zich. We concluderen dat teambevoegdheid het uitvoeren van 10-14-onderwijs vergemakkelijkt en bijdraagt aan een goede uitvoering van 10-14-onderwijs, maar we kunnen

niet alle opbrengsten en de meerwaarde van 10-14-onderwijs toeschrijven aan het experiment teambevoegdheid. Niettemin brengt teambevoegdheid allerlei positieve effecten met zich mee (zoals verbreding en verdieping van kennis) waar we in deze paragraaf verder op ingaan.

In de praktijk blijkt bovendien dat leraren zich weliswaar sterk bewust zijn van de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het 10-14-onderwijs, maar dat het concept 'teambevoegdheid' een minder grote rol in het dagelijks werk speelt. Als verklaring dragen wij aan dat de samenstelling van het team m.b.t. bevoegdheden vooral de verantwoordelijkheid van de schoolleiding is. Ook dit aspect maakt het soms lastig om onderscheid te maken tussen de opbrengsten/meerwaarde van teambevoegdheid en die van 10-14-onderwijs in het algemeen.

5.3.1 Veranderingen sinds de invoering van teambevoegdheid

Om het effect van het werken met teambevoegdheid vast te stellen is het zinvol om na te gaan in hoeverre veranderingen hebben plaatsgevonden aan de invulling en uitvoering van de 10-14-onderwijsinitiatieven.

Het blijkt dat het merendeel van de leraren van mening is dat er in de praktijk weinig veranderd is na de invoering van teambevoegdheid. In de vragenlijst (n=16) antwoordt 38 procent van de leraren dat er niets is veranderd en 25 procent antwoordt dat er bijna niets is veranderd. Als toelichting in de vragenlijst en interviews wordt gegeven dat het onderwijs al op deze manier werd vormgegeven voor het experiment, dat niet duidelijk is wat er met teambevoegdheid bedoeld wordt of dat er door COVID-19 weinig overlegmomenten ingepland konden worden. Op één van de scholen geven de leraren wel aan dat de samenwerking intenser is en dat er meer overleg plaatsvindt. Daarnaast zijn er ook initiatieven die tegelijkertijd met 10-14-onderwijs en teambevoegdheid zijn gestart. Voor die initiatieven is het dus mogelijk dat er niks veranderd is.

Vervolgens zijn we in de vragenlijst dieper ingegaan op wat er precies veranderd is sinds de invoering van teambevoegdheid. Aan de leraren van initiatieven die al voor de start van het experiment actief waren (n=16) zijn verschillende stellingen voorgelegd (zie resultaten in Figuur 8). 31 procent van de leraren is van mening dat dankzij het werken met teambevoegdheid de gezamenlijke begeleiding van leerlingen is verbeterd en 12 procent van de leraren is van mening dat de gezamenlijke didactiek is verbeterd binnen het 10-14-onderwijs dankzij het werken met teambevoegdheid. Niemand gaf aan te vinden dat het vakoverstijgend of projectmatig werken eenvoudiger is geworden. Kortom, we kunnen concluderen dat er in de praktijk weinig veranderd is door de invoering van het werken met teambevoegdheid.

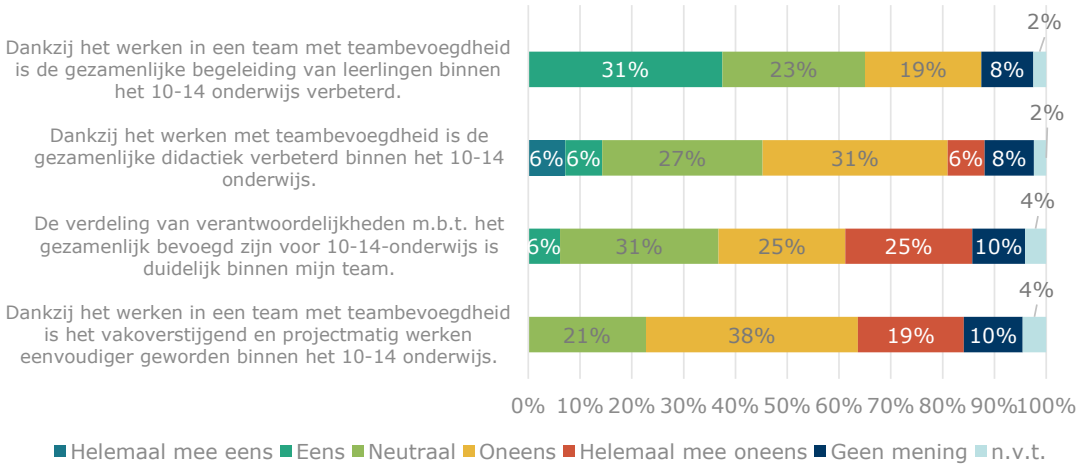

Figuur 8: Mening leraren van langer lopende 10-14-initiatieven (n=16) over het werken met teambevoegdheid sinds het officieel is toegestaan[14]

5.3.2 Meerwaarde en opbrengsten van teambevoegdheid

In deze paragraaf gaan we in op de meerwaarde en opbrengsten van het werken met teambevoegdheid voor zowel de leraren als de leerlingen. De meerwaarde en opbrengsten voor schoolleiders, leraren en leerlingen staan sterk in verband met elkaar. De bevonden opbrengsten zijn daarom geclusterd per onderwerp en worden in onderstaande alinea's nader toegelicht.

Meer kennis en expertise

Uit de interviews is naar voren gekomen dat de meeste leraren de meerwaarde inzien van teambevoegdheid, mits aan een aantal randvoorwaarden wordt voldaan (zie paragraaf 5.4.3). Wat in alle interviews genoemd wordt, is dat leraren veel van elkaar kunnen leren. Niemand zit enkel in zijn of haar eigen vakgebied, maar iedereen behoudt een helikopterview en inspireert elkaar. Po-leraren kunnen bijvoorbeeld veel van vo-leraren leren op het gebied van formatief toetsen en andersom kunnen vo-leraren leren van po-leraren op het gebied van differentiëren. Daarnaast kan er meer overlap gezocht worden tussen verschillende vakken. Tot slot wordt op één van de initiatieven opgemerkt dat leerlingen op het 10-14-onderwijs bij de start op het vo al een hoger niveau hebben in bijvoorbeeld Engels omdat zij hier al lessen in hebben gehad van vo-leraren in groep 7 of 8.

Begeleiding van leerlingen

In deze tussenmeting hebben we de leerlingen zelf niet gesproken. Welke meerwaarde teambevoegdheid voor hen heeft kunnen we alleen inschatten aan de hand van de interviews van de schoolleiding en leraren. Ten eerste hebben leerlingen er baat bij dat zij dezelfde leraren in het po en het vo hebben. Wanneer hun leraar meegaat naar een volgend leerjaar is dit voor hen veilig en vertrouwd. Voor leraren is het ook een meerwaarde dat zij zowel de leerlingen als hun ouders al goed kennen. Leraren weten wat er speelt bij de leerlingen en zij horen terug van de leerlingen dat zij zich gezien voelen. Zo kunnen zij beter inspelen op de individuele behoeften van de leerlingen en verloopt de communicatie met ouders

[14] De langer lopende initiatieven zijn: Tienercollege Noordoostpolder Emmeloord, NOVA Tienercollege Dordrecht en De Overstap Zetten.

gemakkelijker. In het bijzonder versterkt teambevoegdheid de doorlopende leerlijn van de leerlingen. Po-leraren weten beter waar leerlingen naartoe werken en vo-leraren hebben meer besef waar leerlingen vandaan komen. Tot slot is een praktisch voordeel dat lessen minder uitvallen, omdat ze makkelijker overgenomen kunnen worden door een andere leraar.

Samenwerking po en vo

Uit de interviews komt naar voren dat de samenwerking tussen het po en het vo op verschillende niveaus verbetert. Door teambevoegdheid verbetert de samenwerking tussen de twee schoolbesturen van het po en het vo, waardoor het makkelijker is om met elkaar in gesprek te gaan. De organisaties kunnen op deze manier van elkaar leren en elkaars sterke kanten benutten. Ook de samenwerking tussen po- en vo-leraren verbetert over het algemeen. Op één van de initiatieven werd wel aangegeven dat er veel organisatorische knelpunten waren. Zo werd er niet voldoende tijd vrijgemaakt om teambevoegdheid goed op te zetten waardoor de samenwerking tussen po- en vo-leraren ook niet verbeterde.

5.4 Knelpunten en randvoorwaarden werken met teambevoegdheid

In deze paragraaf bespreken we de knelpunten en randvoorwaarden voor het werken met teambevoegdheid. Beiden zijn zowel uitgevraagd in de vragenlijst als tijdens de interviews.

5.4.1 Knelpunten

Aan de leraren van alle initiatieven (n=42) is gevraagd welke knelpunten zij ervaren in het toepassen van teambevoegdheid/samenwerking in een team met teambevoegdheid. De meesten (49%) geven aan niet te weten of ze knelpunten ervaren, 32 procent geeft aan dat er geen knelpunten worden ervaren en 20 procent geeft aan wel knelpunten te ervaren. Indien er knelpunten worden ervaren, komt uit de vragenlijst naar voren dat dit met verschillende dingen te maken heeft. Ten eerste wordt genoemd dat het concept van teambevoegdheid nog onvoldoende helder is. Daarnaast zijn er op verschillende vlakken grote verschillen tussen het po en het vo wat de uitvoering lastig maakt. Zo is het lastig om een gezamenlijk moment te vinden voor overleg, werken het po en het vo met verschillende systemen en zijn leraren formeel verbonden aan een bepaalde school.

In de interviews is verder doorgevraagd naar ervaren knelpunten met betrekking tot het werken met teambevoegdheid. Ook hier was het meest genoemde knelpunt de verschillen tussen het po en het vo. Naast de verschillende systemen, zijn er ook verschillende lesmethoden wat het groepsdoorbroken werken lastig maakt.

5.4.2 Risico's

Het waarborgen van de onderwijskwaliteit wordt in nagenoeg alle interviews genoemd als risico van de invoering van teambevoegdheid. Wanneer er onvoldoende (formele en informele) overlegmomenten zijn om over het onderwijs te praten, kan dit ten koste gaan van de onderwijskwaliteit. Vanwege de werkdruk of omdat po- en vo-leraren op verschillende locaties werken komt het echter vaak voor dat er weinig tijd en ruimte is voor overlegmomenten.

De meningen zijn verdeeld over of het een risico is dat leraren lesgeven voor een vak waar ze niet bevoegd voor zijn. Op één school wordt er bijvoorbeeld aangegeven dat dit geen risico vormt, omdat er weinig verschil is in de methodieken en het niveau van de achtergrondinformatie. Op een andere school wordt aangegeven dat dit risico deels wordt

voorkomen omdat po-leraren die lesgeven in het vo, periodiek afstemmen met vo-leraren, maar dat hier nog wel winst te behalen is.

5.4.3 Randvoorwaarden

In de vragenlijst kregen leraren (n=42) tien randvoorwaarden voorgelegd met de vraag om de randvoorwaarden die volgens hen van belang zijn voor een succesvolle samenwerking binnen een team met teambevoegdheid op volgorde van belangrijkheid te zetten (Figuur 9). Leraren zetten dus niet alle tien de randvoorwaarden op volgorde, maar alleen de randvoorwaarden die zij belangrijk achtten voor teambevoegdheid. Daarbij is plek 1 de belangrijkste plek waar een randvoorwaarde geplaatst kan worden. Gemiddeld kozen de leraren een kleine zes randvoorwaarden om op volgorde te zetten, waarin de populairste randvoorwaarde 31 keer gekozen (74%) is en de minst populaire randvoorwaarde 18 keer (43%). Het beeld wat we bij de vragenlijst zagen werd bevestigd in de interviews met schoolleiders en leraren. In onderstaande alinea's worden de tien randvoorwaarden van de vragenlijst besproken en aangevuld met de informatie die we ophaalden via de interviews. Tot slot noemen we de extra randvoorwaarden uit de open toelichting van de vragenlijst en die opgehaald zijn uit de interviews.

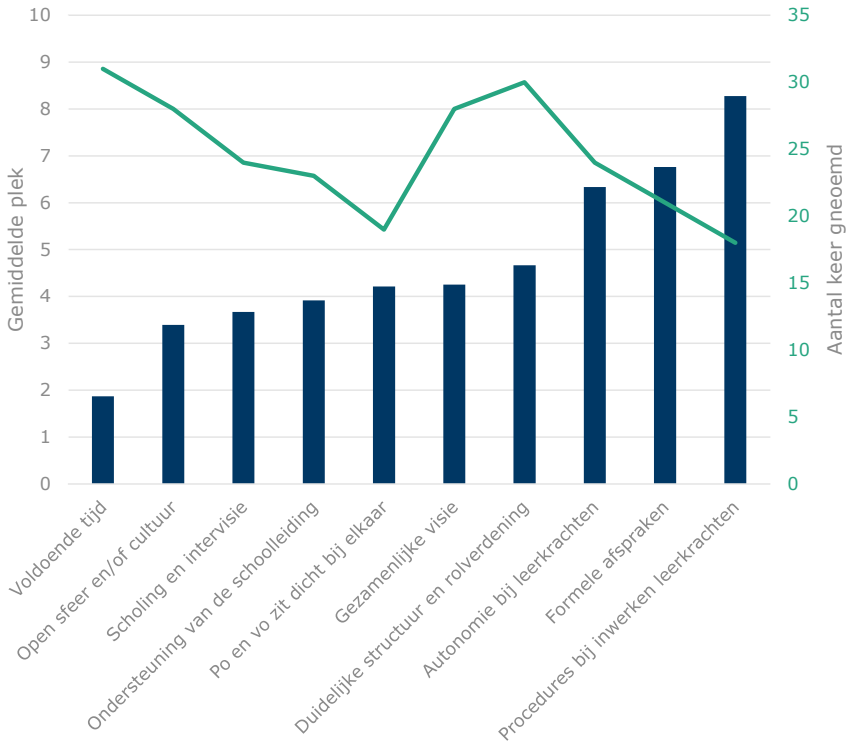

Figuur 9: Gemiddelde plek per randvoorwaarde gegeven door leraren (n=42) indien een randvoorwaarde belangrijk wordt gevonden, en het aantal keer dat een stelling gekozen is

Tijd

Het krijgen van voldoende tijd om samen te werken wordt volgens de vragenlijst als belangrijkste randvoorwaarde beschouwd (gemiddelde plek = 1,87; gekozen door 74%). Ook in de interviews werd tijd als randvoorwaarde veelvoudig benoemd. Voldoende tijd voor taken en overleg zorgt dat leraren het onderwijs goed op elkaar kunnen afstemmen en de inhoud van de lessen met zorg kunnen samenstellen. Teambevoegdheid, zo geven verschillende leraren aan, werkt alleen als je elkaar regelmatig ziet, als je regelmatig kunt overleggen en

informatie kunt uitwisselen. Daarnaast moet er in het begin voldoende tijd vrijgemaakt worden om het concept teambevoegdheid uit te werken, zodat voor iedereen helder is wat het inhoudt en wat er van hen verwacht wordt.

Sfeer, visie, en scholing en intervisie

Ook *Een goede en open sfeer en/of cultuur voor samenwerking* wordt belangrijk gevonden (gemiddelde plek = 3,39; gekozen door 67%) en bijna even belangrijk *Voldoende scholing en intervisie* (gemiddelde plek = 3,67; gekozen door 57%). Samen met randvoorwaarde *Een heldere gezamenlijke visie op het 10-14-onderwijs en/of teambevoegdheid* (gemiddelde plek = 4,25; gekozen door 67%) overlapten deze drie randvoorwaarden elkaar in de interviews. Het is belangrijk dat het team proactief is en ervoor open staat om van elkaar te leren. Daarbij moet iedereen wel eenzelfde visie op het 10-14-onderwijs delen. Leraren moeten wel vertrouwen in elkaar hebben wanneer er bijvoorbeeld lesgegeven wordt door een niet-bevoegd docent.

Autonomie

Veel autonomie bij leraren zelf om het onderwijs binnen het team vorm te geven is een randvoorwaarde die door ruim de helft van de respondenten gekozen werd in de vragenlijst, maar niet hoog ingedeeld werd (gemiddelde plek = 6,33; gekozen door 57%). Dit heeft ook weer te maken met elkaar vertrouwen. Leraren moeten het vertrouwen van collega's krijgen dat zij hun lessen goed vorm kunnen geven, ondanks dat dit bijvoorbeeld niet de lessen zijn die ze normaalgesproken zouden geven.

Ondersteuning schoolleiding

Ondersteuning van de schoolleiding (gemiddelde plek = 3,91; gekozen door 55%) werd vaak gekozen als randvoorwaarde door leraren. In de interviews werd dit daarentegen niet vaak als randvoorwaarde aangehaald. Wel is een aantal keer genoemd dat het belangrijk is dat het schoolbestuur de meerwaarde inziet en het ook faciliteert.

Locatie onderwijs

De randvoorwaarde *Het po en vo zit dicht bij elkaar in de buurt; leraren moeten mogelijkheden hebben tot veelvuldig contact* (gemiddelde plek = 4,21; gekozen door 45%), werd ook verschillende keren benoemd in de interviews. Er werd voornamelijk aangegeven dat de samenwerking nu al lastig is omdat het twee verschillende schoolgebouwen zijn. Wanneer de scholen ook nog ver uit elkaar zouden liggen zou dit de samenwerking nog meer bemoeilijken.

Formeel vastgestelde afspraken

Over *Formeel vastgestelde afspraken over het werken binnen een team met teambevoegdheid* (gemiddelde plek = 6,76; gekozen door 50%) is gesproken in verschillende interviews. De leraren hebben het hier met name over het afspreken van vaste overlegmomenten om korte lijntjes te waarborgen.

Inwerkprocedures en duidelijke structuur

Duidelijke procedures bij het inwerken van nieuwe leraren (gemiddelde plek 8,28; gekozen door 43%) is een aandachtspunt voor schoolleiders. De inwerkprocedures zijn niet altijd geformaliseerd zo bleek ook in de nulmeting. Leraren vinden *Een duidelijke structuur en rolverdeling waarbinnen wordt samengewerkt* (gemiddelde plek = 4,67; gekozen door 71%) belangrijk als het gaat om de gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Andere randvoorwaarden

Er waren negen leraren die aangaven dat er nog andere randvoorwaarden zijn voor een succesvolle samenwerking binnen een team met teambevoegdheid. Naast enkele randvoorwaarden die (deels) overeenkwamen met een van de tien al voorgelegde randvoorwaarden werden twee nieuwe randvoorwaarden genoemd, namelijk dat er genoeg kennis in het team moet zijn voor verscheidene vakgebieden en dat er betere afstemming moet zijn tussen het po en het vo door bijvoorbeeld bij elkaar te observeren.

6 Conclusies

Organisatorische en praktische invulling teambevoegdheid

Het team van elk 10-14-initiatief bestaat uit leraren met een po-bevoegdheid (gemiddeld 3) en leraren met een vo-bevoegdheid (gemiddeld 11). Op drie van de acht initiatieven werken ook leraren met een dubbele bevoegdheid, voor zowel po als vo. Leraren met een po-bevoegdheid werken gemiddeld genomen een groter deel van hun aanstelling voor het 10-14 initiatief dan vo-leraren. Ook hebben meer po-leraren taken naast het lesgeven, zoals mentorschap en/of organisatorische en coördinerende taken. Po-leraren vormen dus vaak de kern van het 10-14-onderwijs team, terwijl de vo-leraren de flexibele schil vormen.

Over de noodzaak van teambevoegdheid bij het geven van 10-14-onderwijs zijn dubbele signalen opgevangen. Aan de ene kant geven initiatieven die al langere tijd werkten met 10-14-onderwijs aan dat door deelname aan het experiment teambevoegdheid er weinig veranderd is, maar dat de werkwijze nu binnen de wettelijke kaders valt. Ook was voor nieuwe initiatieven deelname aan het experiment geen voorwaarde voor het starten met 10-14-onderwijs en zouden zij zonder de mogelijkheden van teambevoegdheid ook gestart zijn. Slechts ongeveer een derde van de leraren geeft daarnaast maar aan les te geven buiten het eigen vakgebied of aan een andere groep leerlingen en daarmee gebruik te maken van de mogelijkheden die teambevoegdheid biedt. Aan de andere kant wordt wel breed uitgedragen dat teambevoegdheid het ontwikkelen van 10-14-onderwijs vereenvoudigd en dat je haast niet ontkomt aan het werken met de principes van teambevoegdheid bij het geven van 10-14-onderwijs. Ook benadrukken veel initiatieven dat het stopzetten van teambevoegdheid zou leiden tot organisatorische belemmeringen die het niet meer mogelijk maken om het 10-14-onderwijs uit te voeren als beoogd.

Wanneer onderwijs deels wordt gegeven door leraren die daarvoor niet direct bevoegd zijn, is de kwaliteitszorg een belangrijk aandachtspunt. Er worden regelmatig overleggen ingepland met het bestuur of het eigen team op een initiatief waarin de kwaliteit van het onderwijs wordt geëvalueerd. Daarnaast vindt kwaliteitsborging vooral plaats op het niveau van de leerling (o.a. persoonlijke begeleiding, inzet leercoaches en leerlingvolgsysteem) en in een minderheid van de initiatieven op het niveau van de leraar.

Kennisuitwisseling en kennisoverdracht tussen leraren binnen 10-14 initiatieven is een belangrijk aandachtspunt, omdat leraren binnen teambevoegdheid gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor het ontwikkelen en geven van onderwijs. We zien dat kennisoverdracht formeel plaatsvindt via overlegstructuren en themabijeenkomsten, maar ook informeel via één op één gesprekken tussen leraren. Meer intensieve vormen van intervisie, zoals lesbezoek, workshops of peer-review sessies, komen minder vaak voor. Ook speelt bij het ontwikkelen van lesmateriaal uitwisseling van kennis een belangrijke rol. Het gezamenlijk ontwikkelen van lesmateriaal gebeurt per vakgebied, maar blijkt vooral onmisbaar bij de initiatieven die met vakoverstijgende 'domeinen' of 'kernconcepten' werken. De lesvoorbereiding doen leraren echter veelal op basis van eigen kennis en kunde. Op dat niveau wordt er dus minder gebruik gemaakt van de mogelijkheden van teambevoegdheid en is er in mindere mate sprake van een gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Er wordt op verschillende manieren vastgesteld of leerlingen de gestelde doelen behalen. Het merendeel van de initiatieven werkt met een eigen leerlingvolgsysteem. De vorderingen worden bijvoorbeeld geregistreerd met rubrics en/of met een digitaal portfolio. Een knelpunt hierbij is wel dat de po- en vo-scholen binnen een initiatief vaak met een eigen leerlingvolgsysteem werken. Ook het schoolbestuur heeft een rol in de kwaliteitszorg. Vanuit sommige

schoolbesturen wordt actief meegewerkt aan het opzetten van een werkwijze voor de kwaliteitszorg, andere besturen staan meer op afstand.

Tevredenheid over samenwerking

De schoolleiders van de initiatieven zijn over het algemeen tevreden tot zeer tevreden over de samenstelling van het lerarenteam. De leraren binnen het team vullen elkaar goed aan, doordat ze allemaal hun sterke kanten hebben. De balans binnen het team en uitwisseling van kennis blijft echter voortdurend aandacht vragen. Bij enkele initiatieven heerst er nog een gevoel van scheiding tussen de po-leraren en vo-leraren. Dit hangt vaak samen met de fysieke nabijheid van de po- en vo-school en de betrokkenheid van met name de vo-leraren bij het initiatief. Meer dan de helft van de leraren is tevreden over de samenwerking in het team, de uitwisseling van kennis en expertise tussen leraren en de ondersteuning door de schoolleiding met betrekking tot het werken in een team. Opvallend is wel dat er ontevredenheid heerst onder ongeveer één vijfde van de leraren over de samenwerking en dat de overige leraren neutraal zijn of geen mening hebben. Dit komt waarschijnlijk doordat leraren zich niet altijd bewust zijn van het feit dat ze meedoen aan teambevoegdheid.

Doeltreffendheid

De voornaamste opbrengst van teambevoegdheid is dat het scholen en leraren meer flexibiliteit biedt, zodat leraren kunnen lesgeven aan zowel po- als vo-leerlingen (en in verschillende vakken). Teambevoegdheid kan worden gezien als randvoorwaarde om het 10-14-onderwijs uit te voeren. Zonder teambevoegdheid zouden er vaak twee leraren voor de klas moeten staan. Dit zou met de huidige personeelsproblematiek hoogstwaarschijnlijk niet houdbaar zijn. Ook geeft het de leraren en schoolleiding de ruimte die nodig is om 10-14-onderwijs te geven door middel van het faciliteren van het vakoverstijgend en projectmatig werken. Daarnaast wordt door teambevoegdheid de samenwerking tussen het po en vo gestimuleerd wat allerlei positieve effecten met zich mee brengt. Alhoewel de effecten van 10-14-onderwijs en teambevoegdheid niet altijd te differentiëren zijn, wordt aangegeven dat teambevoegdheid de doorlopende leerlijn van leerlingen versterkt, de gezamenlijke begeleiding van leerlingen verbetert, leraren breder leert kijken dan hun eigen 'specialiteit' en dat teambevoegdheid de samenwerking tussen het po en het vo in het algemeen verbetert.

Belemmeringen, randvoorwaarden en knelpunten

Als grootste belemmering wordt genoemd dat het concept van teambevoegdheid nog onvoldoende helder is. Daarnaast zijn er verschillen tussen het po en het vo die de uitvoering van teambevoegdheid lastig maken, zoals verschillende IT- of leerlingvolgsystemen of po- en vo-locaties die fysiek niet dichtbij elkaar liggen.

Tijd om samen te werken wordt als belangrijkste randvoorwaarde beschouwd en kan tegelijkertijd een belemmering vormen: "teambevoegdheid werkt alleen als je elkaar regelmatig ziet, als je regelmatig kunt overleggen en informatie kunt uitwisselen". Voldoende tijd voor taken en overleg zorgt dat leraren het onderwijs goed op elkaar kunnen afstemmen en de inhoud van de lessen met zorg kunnen samenstellen. Daarnaast wordt nog een vijftal randvoorwaarden genoemd: een goede en open sfeer en cultuur voor samenwerking, autonomie bij leraren, ondersteuning van de schoolleiding, fysieke nabijheid van de po- en vo-school, formeel vastgestelde afspraken en een duidelijke inwerkprocedure en structuur.

7 Eindmeting

Sinds de start van dit onderzoek in 2020 zijn er twee voortgangsrapportages opgeleverd. De eerste rapportage is opgeleverd in 2021 en beschreef de initiatieven die in 2020 gestart zijn met teambevoegdheid. De tweede voortgangsrapportage beslaat dit rapport en heeft op eenzelfde manier de initiatieven uit 2021 beschreven. In de eindrapportage, die voornemens in oktober 2023 zal worden opgeleverd, gaan we weer terug naar de initiatieven die we in de afgelopen twee rapportages beschreven hebben en zullen we de projectplannen analyseren van de initiatieven die in 2022 van start zijn gegaan (zie Figuur 10).

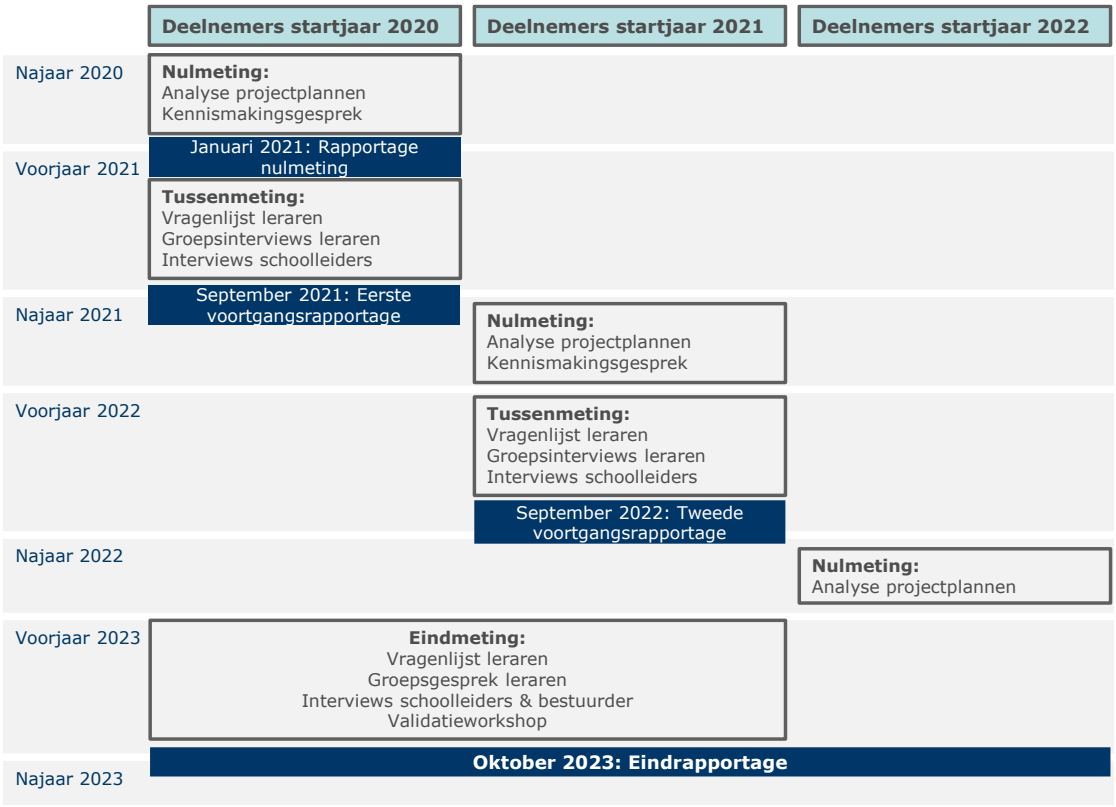

Figuur 10: Onderzoeksplanning

Het teruggaan naar de initiatieven uit 2020 en 2021 biedt twee kansen. Ten eerste kunnen we inzoomen op aspecten die in de eerste twee rapportages naar voren zijn gekomen en vragen om meer duiding, zoals bijvoorbeeld de kwaliteitsborging van het onderwijs en de link met teambevoegdheid. Daarnaast biedt het ook de kans om de ontwikkeling van het concept teambevoegdheid en de uitwerking ervan in de praktijk over de tijd te volgen. Initiatieven zijn nu één of twee jaar verder en in die tijd zullen er naar verwachting vele ontwikkelingen plaats hebben gevonden. Bovendien vereisen de fundamenten onder teambevoegdheid *tijd*: vertrouwen binnen het lerarenteam moet groeien en de samenwerking tussen het po en vo moet gedurende de tijd vormkrijgen. Met name bij initiatieven die tijdens de eerste meting pas net van start waren gegaan, kan veel veranderd zijn.

Ook schetsen we in het eindrapport verschillende portretten van initiatieven. Deze portretten laten zien op welke manieren teambevoegdheid geïmplementeerd en gebruikt worden binnen 10-14-onderwijs. Daarnaast zijn in de eerste twee voortgangsrapportages de initiatieven als collectief bekeken. Echter kan het succes van teambevoegdheid afhangen van bepaalde factoren en kenmerken. Door de initiatieven te groeperen naar bijvoorbeeld teamsamenstelling,

onderwijsvorm of fysieke nabijheid, kan per groep gekeken worden naar bepaalde succesfactoren of knelpunten. Hiermee kunnen vervolgens gericht aanbevelingen richting de toekomst gedaan worden.

Voor deze eindmeting schetsen we, in lijn met de eerste twee rapportages, een kwantitatief beeld van de verschillende aspecten van teambevoegdheid. Echter besteden we in deze meting ook nadrukkelijk aandacht aan de *kwalitatieve* aspecten. Hiermee hopen we onder andere duidelijk te maken of de visie van teambevoegdheid door gedrongen is in de inrichting van het onderwijs en of de docenten zich gezamenlijk verantwoordelijk voelen voor dit onderwijs.

Bijlage 1. Omschrijving initiatieven

Route 10-14 Delden	
Doel 10-14-onderwijs	Een onderwijsconcept waarbij leerlingen zich ontwikkelen en ontplooien tot zelfbewuste jongvolwassenen die de wereld en zichzelf wat te bieden hebben. Route 10-14 zorgt ervoor dat de stap van basisschool naar middelbare school een overgang wordt waarbij de leerling zich prettig voelt en zich zeker kan, wil en mag opstellen.
Startjaar initiatief	2021-2022
Waarom neemt initiatief deel aan experiment?	Is van mening dat het nodig is om 10-14-onderwijs goed te kunnen geven; anders kunnen leerlingen niet bij elkaar geplaatst worden. Zo is de ontwikkeling van de leerling leidend en niet het systeem.
Doelgroep (niveaus en leerjaren)	Alle niveaus. Groep 8 en klas 1. Vanaf '22 ook klas 2 en vanaf september 2023 ook groep 7.
Aantal leerlingen	50
Groepssamenstelling en vakintegratie	Twee combinatiegroepen, gedeeltelijke vakintegratie. Deels wordt dit verder ontwikkeld, deels zal nooit vakoverstijgend worden gegeven.
Vormgeving sectoroverstijgend team	Vier stamgroepmentoren, en een vast team van 13 vo-leraren die enkele uren in de week maken. Vier leraren hebben zowel een po- als vo-bevoegdheid. Verder zijn nog een projectleider en de twee directeuren van de scholen betrokken.
Werkwijze beëindiging experiment	Kunnen en willen niet stoppen. Mogelijk dat dan de combinatieklassen losgelaten moeten worden. Er zal naar andere constructies gekeken worden om het haalbaar te maken.

Tienercollege Noordoostpolder Emmeloord	
Doel 10-14-onderwijs	Het doel van het Tienercollege is een brug te slaan tussen po en vo. Dit wil het Tienercollege doen vanuit het motto: 'Ontdek de wereld, begin bij jezelf'.
Startjaar initiatief	Schooljaar 2018/2019
Waarom neemt initiatief deel aan experiment?	Het Tienercollege NOP liep in de praktijk tegen de wetgeving omtrent bevoegdheden aan. Door deelname aan het experiment lukt het om de werkwijze van het Tienercollege NOP in de praktijk binnen de wettelijke kaders vorm te geven. Voorheen werd de werkwijze gedoogd, maar het is prettig om het nu ook daadwerkelijk afgedekt te hebben.
Doelgroep (niveaus en leerjaren)	VMBO-B, VMBO-K, VMBO-GL, VMBO-T, havo en vwo. Groep 7, groep 8, klas 1 en klas 2.
Aantal leerlingen	onbekend

Tienercollege Noordoostpolder Emmeloord	
Groepssamenstelling en vakintegratie	Po en vo gescheiden, gedeeltelijke vakintegratie.
Vormgeving sectoroverstijgend team	De groepsleraren (groep 7, groep 8, klas 1 en klas 2) hebben een po-bevoegdheid. Daarnaast zijn er verschillende vakdocenten vanuit het vo betrokken. In welke mate zij betrokken zijn verschilt per vak en per thema.
Werkwijze beëindiging experiment	Bij beëindiging van het experiment zijn er voor het initiatief twee opties: doorgaan en kijken of het wordt gedoogd, of zich hard maken (samen met andere 10-14 initiatieven) bij de overheid en de inspectie wat deze manier van werken en visie oplevert. Als zij worden teruggefloten voor deze werkwijze, dan zal het initiatief gaan werken met de constructie van gastdocenten. In de praktijk zal dat wel lastig worden, vooral voor klas 1 en 2. Die worden nu door groepsleraren met een po-bevoegdheid gedraaid.

Het Vita College Purmerend	
Doel 10-14-onderwijs	De keuze voor het niveau van voortgezet onderwijs wordt uitgesteld. Leerlingen krijgen 2 jaar langer de tijd om te ontdekken wat bij hen past. Er zijn ook leerlingen op de basisschool die al eerder toe zijn aan nieuwe uitdagingen. Voor deze leerlingen biedt 10-14-onderwijs de mogelijkheid om al kennis te maken met de manier van werken en met de lesstof.
Startjaar initiatief	2021-2022
Waarom neemt initiatief deel aan experiment?	Vanwege de mogelijkheid tot kruisbestuiving. Zo kan er gebruik worden gemaakt van elkaars expertise. Het heeft niet alleen een instrumentele functie, maar ook echt een meerwaarde voor het 10-14-onderwijs.
Doelgroep (niveaus en leerjaren)	Vmbo-tl, havo en VWO. Groep 8 en klas 1.
Aantal leerlingen	22
Groepssamenstelling en vakintegratie	Geïntegreerde groepssamenstelling, gedeeltelijke vakintegratie
Vormgeving sectoroverstijgend team	Één po-leraar en ongeveer 8 vo-leraren.
Werkwijze beëindiging experiment	Dan wordt het onderwijs aangepast. Bij de themavakken zal het niet veel uitmaken, leraren geven daar al in meerdere vakken les. Bij andere vakken zal het lastiger worden.

NOVA Tienercollege Dordrecht	
Doel 10-14-onderwijs	Hoofddoel van het NOVA Tienercollege is het versoepelen van de overgang tussen po en vo. Door vanuit een veilige en kleinschalige omgeving te wennen aan verschillende leraren en les te krijgen in verschillende vakgebieden, wil NOVA ervoor zorgen dat leerlingen meer geleidelijk de overstap naar het voortgezet onderwijs kunnen maken.
Startjaar initiatief	Schooljaar 2018/2019
Waarom neemt initiatief deel aan experiment?	Voor het initiatief zit de meerwaarde in de volgende zaken: groepsleraar hoeft niet meer fysiek bij lessen van vakleraren aan po-leerlingen aanwezig te zijn (meer tijd voor andere dingen en werkdrukverlagend), vakleraren voor een po-groep is niet langer 'te gast' maar voelt zich ook meer verantwoordelijk voor leerproces van de leerling, po en vo samen zicht op kerndoelen en zo doorgaande lijn inzetten, po-leraren kunnen langer bij leerlingen betrokken blijven (bijv. bij mentoraat of studiebegeleiding).
Doelgroep (niveaus en leerjaren)	VMBO-TL, havo en vwo. Groep 7, groep 8, klas 1 en klas 2.
Aantal leerlingen	onbekend
Groepssamenstelling en vakintegratie	Po en vo gescheiden, gedeeltelijke vakintegratie.
Vormgeving sectoroverstijgend team	In totaal 21 leraren: 2 po-leraren, 17 vo-leraren, 2 leraren met dubbele bevoegdheid, po- en vo (LO).
Werkwijze beëindiging experiment	Alle benodigde bevoegdheden zijn in dienst en de situatie kan weer teruggedraaid worden naar hoe deze was voor deelname aan het experiment. In de praktijk zou dat betekenen dat po leraren weer in het lokaal aanwezig zullen zijn als leerlingen leskrijgen van een vo-leraar.

Vloeiend Schakelen Bergen op Zoom	
Doel 10-14-onderwijs	De doelstelling van Vloeiend Schakelen is enerzijds een ononderbroken ontwikkeling van de leerling creëren en optimaliseren en anderzijds aandacht besteden aan sociale competenties en persoonsvorming. Met het initiatief beogen ze kansengelijkheid te bevorderen voor leerlingen in de leeftijd van 10-14 jaar.
Startjaar initiatief	Schooljaar 2021-2022
Waarom neemt initiatief deel aan experiment?	Vloeiend Schakelen geeft invulling aan het 10-14-onderwijs door de ontwikkeling van verschillende vaardigheden centraal te stellen binnen het onderwijs (hier werken leraren aan in PLG's) en door themadagen te organiseren waarbij leerlingen uit het po en vo in gemengde samenstelling thematisch onderwijs krijgen dat wordt gegeven door een vo-leraar en po-leraar. Door de deelname aan het experiment is het vanaf januari wettelijk mogelijk om deze themadagen te organiseren. Door het experiment kan Vloeiend Schakelen deze leraren inzetten zonder dat er sprake is van dubbelingen in bezetting omdat leraren anders onbevoegd lesgeven.
Doelgroep (niveaus en leerjaren)	Vmbo-tl, havo, vwo. Groep 7, groep 8, klas 1 en klas 2
Aantal leerlingen	Navragen bij uitzetten vragenlijst
Groepssamenstelling en vakintegratie	Jaargroepen, gedeeltelijke vakintegratie
Vormgeving sectoroverstijgend team	Gemeenschappelijke lerarenpool tussen vo en po, waarin professionals op verschillende manieren ingezet kunnen worden in het po en vo. Bijvoorbeeld mogelijk maken dat leraren po invulling geven aan (vak)lessen in het vo en vice versa. Er zal daarvoor gewerkt worden met 'dagdelen', die op structurele momenten in de week worden ingepland.
Werkwijze beëindiging experiment	Bij beëindiging experiment zullen leraren po en vo onder supervisie van daartoe bevoegde leraren lesgeven aan de groepen. Of de betrokken leraren halen een extra bevoegdheid via de lerarenbeurs.

Junior college Halderberge	
Doel 10-14-onderwijs	Het helpen van leerlingen tijdens hun basisschooltijd en de overstap naar het middelbaar onderwijs zo prettig mogelijk te laten verlopen. Het beiden van ondersteuning op maat. Voor leerlingen is er aandacht voor persoons- en talentontwikkeling.
Startjaar initiatief	2021-2022
Waarom neemt initiatief deel aan experiment?	Het heeft een inhoudelijke reden (kruisbestuiving) als praktische reden (toestemming om les te geven).

Junior college Halderberge	
Doelgroep (niveaus en leerjaren)	Vmbo, havo, vwo en gymnasium. Groep 7 en groep 8.
Aantal leerlingen	200 (incl. leerlingen die alleen minlessen op het vo volgen)
Groepssamenstelling en vakintegratie	Jaargroepen, gedeeltelijke vakintegratie.
Vormgeving sectoroverstijgend team	5 po-leraren en 21 vo-leraren.
Werkwijze beëindiging experiment	Momenteel wordt er minimaal gebruik gemaakt van teambevoegdheid. Teambevoegdheid zal wel meer en meer vorm gaan krijgen in de toekomst.

Spoor 10-14-onderwijs 's-Hertogenbosch	
Doel 10-14-onderwijs	Leerlingen meer tijd geven om te ontdekken wat ze willen en kunnen en wat bij hen past. Het maakt de overstap naar middelbaar onderwijs kansrijker. Daarnaast is Spoor 10-14 voor leerlingen die beter leren door te doen of het anders te doen of toe zijn aan versnelling en/of verbreding, maar het een te grote stap is om de overstap naar het voortgezet onderwijs vervroegd te maken.
Startjaar initiatief	Januari 2021
Waarom neemt initiatief deel aan experiment?	De samenwerking tussen po en vo is essentieel binnen het 10-14-onderwijs. Leerlingen beginnen de dag in hun stamgroep, daarna mengen de leerlingen zich op basis van interesse en kwaliteiten. Het zou belemmerend zijn als er gelet moet worden op welke lessen een leerling mag volgen o.b.v. het bevoegdhedenstelsel. De organisatie moet niet leidend zijn voor de inhoud.
Doelgroep (niveaus en leerjaren)	Vmbo, havo en vwo. Groep 7, groep 8 en enkele uitzonderingen uit klas 1 (doordat er begonnen is in januari). Leerjaar 2022-2023 zal hier klas 1 bijkomen en leerjaar 2023-2024 klas 2.
Aantal leerlingen	25 (begonnen met 11)
Groepssamenstelling en vakintegratie	Geïntegreerde groepssamenstelling, gedeeltelijke vakintegratie
Vormgeving sectoroverstijgend team	Vier leercoaches: Twee po- (0,5 en 0,7 FTE) en twee vo-leraren (0,5 en 0,4 FTE). Daarnaast worden vo-leraren ingehuurd waar nodig.
Werkwijze beëindiging experiment	Het zal lastig zijn om nog te voldoen aan de visie die uitgedragen wordt. Het is dan eigenlijk niet mogelijk om het onderwijs nog uit te voeren zoals bedoeld; de organisatie wordt leidend boven de visie. Er zal niet worden gestopt met het geven van 10-14-onderwijs, want er zijn leerlingen die dit hard nodig hebben.

De Overstap Zetten	
Doel 10-14-onderwijs	De Overstap is een vierjarig onderwijsprogramma voor leerlingen van 10-14 jaar, waarin veel aandacht is voor de eigen ontwikkeling, de leermogelijkheden en leerdoelen van leerlingen zelf, voor de zogenaamde 21e-eeuwse vaardigheden en voor ontwerpend en onderzoekend leren. Het uitgangpunt is een soepele overgang van het primair onderwijs naar het voortgezet onderwijs waarbij het uitstellen van de studiekeuze centraal staat. In het hele programma van De Overstap neemt het ontwikkelen van eigenaarschap een prominente plaats in. Onder eigenaarschap verstaat de Overstap dat de leerling meer autonomie krijgt over zijn leren, meer eigen verantwoordelijkheid neemt over zijn eigen leerproces en de leraar de verantwoordelijkheid heeft om dit proces goed te begeleiden.
Startjaar initiatief	Schooljaar 2017-2018
Waarom neemt initiatief deel aan experiment?	De belangrijkste beweegreden voor deelname was dat het nu ook legaal is afgedekt dat leraren die bij het 10-14-onderwijs betrokken zijn voor meerdere vakken ingezet kunnen worden en werkzaam kunnen zijn in zowel het po als het vo.
Doelgroep (niveaus en leerjaren)	VMBO-B, VMBO-K, VMBO-GL, VMBO-T, havo en vwo. Groep 7, groep 8, klas 1 en klas 2.
Aantal leerlingen	onbekend
Groepssamenstelling en vakintegratie	Jaargroepen en gedeeltelijke vakintegratie
Vormgeving sectoroverstijgend team	Twee po-leraren voor groep 7 en 8. Twee vaste vo-leraren geven de lessen Engels en bewegingsonderwijs in het po. De leraar Engels heeft een dubbele bevoegdheid. In klas 1 en 2 krijgen leerlingen les van vo-leraren. Verschillende vo-leraren geven les in de Plusklas in het po (de Plusklas is ondergebracht bij de Overstap, maar staat los van het 10-14-onderwijs).
Werkwijze beëindiging experiment	Bij beëindiging van het experiment kunnen alle leraren weer terug naar hun oorspronkelijke werkplek. Beide locaties vallen onder hetzelfde bestuur. Voor 10-14 zal dat als gevolg hebben dat de kwaliteit van de Engelse lessen en lessen in de Plusklas lager zal zijn. Deze worden nu door vo-leraren gegeven en zij zijn in dat vak gespecialiseerd.

Bijlage 2. Overzicht interviewrespon-denten

Kennismakingsgesprekken nulmeting

Naam	Functie/organisatie
Route 10-14 Delden	
Mariël van Loenen	Directeur IKC Magenta en projectleider Route 10-14 Delden
Liduin Leferink	Teamleider van het Twickel College en projectleider Route 10-14 Delden
Tienercollege Noordoostpolder Emmeloord	
Hanri Timmerman	Tienercollege Noordoostpolder Emmeloord
Het Vita College Purmerend	
Karina Birksteiner	Projectleider VITA college Purmerend
NOVA Tienercollege Dordrecht	
Joanna Oliveira	NOVA Tienercollege Dordrecht
Vloeiend Schakelen Bergen op Zoom	
Leon de Rond	't Rijks
Stephane Cépèro	Lowy Porquin
Junior college Halderberge	
Robert Vergouwen	Teamleider havo/vwo Markland College en schoolleider Juniorcollege Halder-berge
Spoor 10-14-onderwijs 's- Hertogenbosch	
Angelie Ackermans	Projectleider Spoor 10-14 's Hertogenbosch
De Overstap Zetten	
Jos Schoenmakers	Scholengroep Over- en Midden-Betuwe

Gespreksronde tussenmeting

Naam	Functie/organisatie
Route 10-14 Delden	
Mariël van Loenen	Directeur IKC Magenta en projectleider Route 10-14 Delden
Liduin Leferink	Teamleider van het Twickel College en projectleider Route 10-14 Delden
	Twee leraren
Tienercollege Noordoostpolder Emmeloord	
Hanri Timmerman	Tienercollege Noordoostpolder Emmeloord
	Vijf leraren
Het Vita College Purmerend	
Karina Birksteiner	Projectleider VITA college Purmerend
	Zes leraren
NOVA Tienercollege Dordrecht	
Joanna Oliveira	NOVA Tienercollege Dordrecht
	Twee leraren

Bijlage 3. Achtergrondgegevens enquête

De enquête is via de schoolleiders/projectleiders van de verschillende initiatieven verspreid onder de leraren. In totaal is de vragenlijst ingevuld door 42 leraren.

Tabel 11: Leraren per initiatief die hebben deelgenomen aan de vragenlijst.

Initiatief	Aantal leraren
De Overstap Zetten	6
Het Vita College Purmerend	6
Junior college Halderberge	3
NOVA Tienercollege Dordrecht	4
Route 10-14 Delden	4
Spoor 10-14-onderwijs 's-Hertogenbosch	3
Tienercollege Noordoostpolder Emmeloord	6
Vloeiend Schakelen Bergen op Zoom	10
Eindtotaal	**42**

Tabel 12: Aantal po- en vo-bevoegdheden per initiatief

Initiatief	Aantal po-bevoegdheden	Aantal 1e graads vo-bevoegdheden	Aantal 2e graads vo-bevoegdheden	Totaal aantal bevoegdheden	Aantal leraren
De Overstap Zetten	2	1	4	7	6
Het Vita College Purmerend	1	1	4	6	6
Junior college Halderberge	0	1	2	3	3
NOVA Tienercollege Dordrecht	1	1	2	4	4
Route 10-14 Delden	3	0	1	4	4
Spoor 10-14-onderwijs 's-Hertogenbosch	1	0	2	3	3
Tienercollege Noordoostpolder Emmeloord	2	1	4	7	6
Vloeiend Schakelen Bergen op Zoom	3	4	3	10	10
Eindtotaal	**13**	**9**	**22**	**44**	**42***

*Eén docent beschikt over zowel een po-bevoegdheid als een vo-bevoegdheid. Eén docent beschikt over zowel een eerste- als tweedegraads vo-bevoegdheid.

Contact:
Dialogic innovatie & interactie
Hooghiemstraplein 33-36
3514 AX Utrecht
Tel. +31 (0)30 215 05 80
www.dialogic.nl